

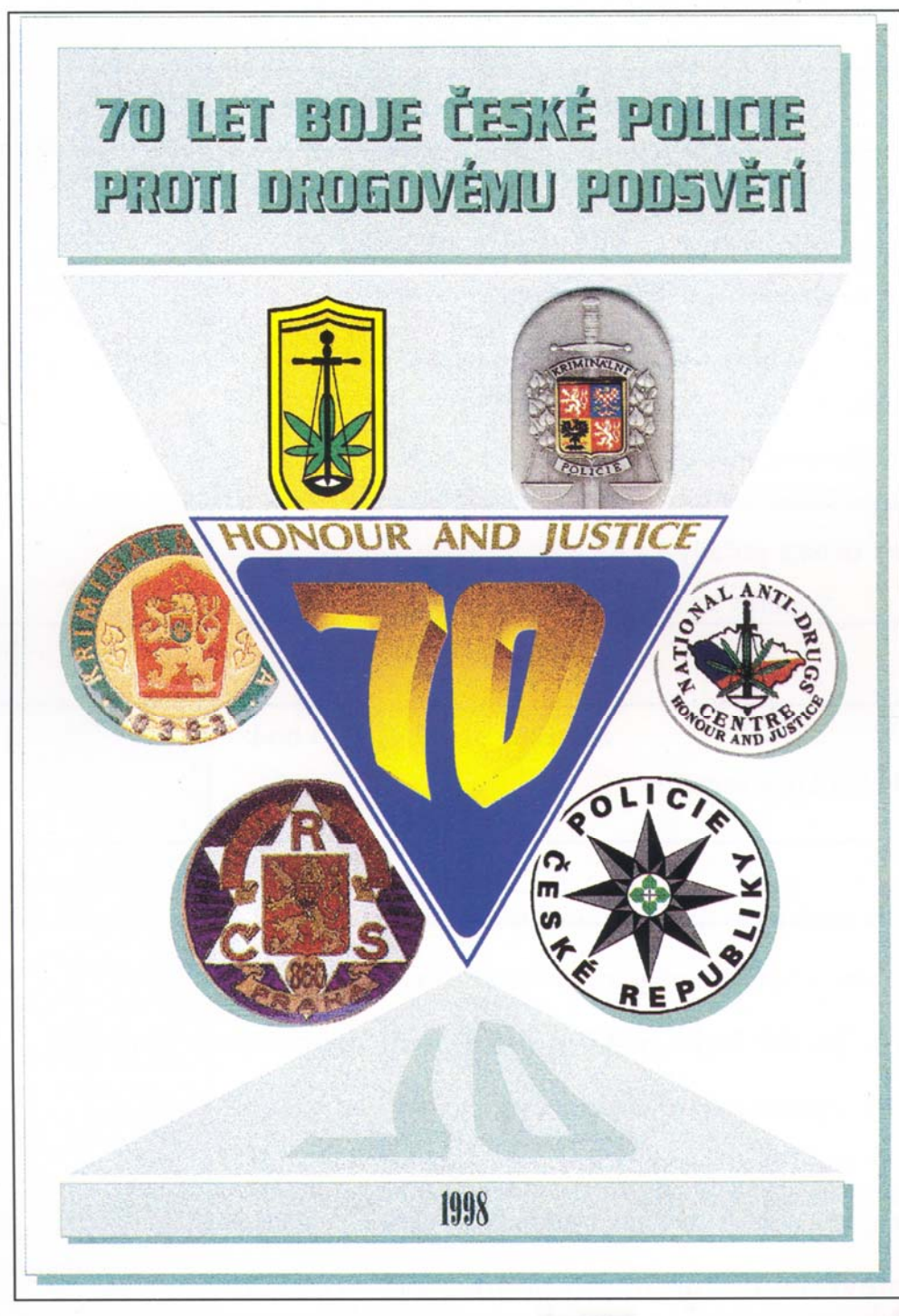
BULLETIN

Národní protidrogová centrála Praha

ročník IV

čtvrtletník

3/98

Bulletin
Národní protidrogové
centrály

Vydavatel :

Národní protidrogová centrála
ÚOOZ S KP P ČR

Vedoucí redakční rady:

npor. Miloš Vaněček

Adresa :

Policie ČR, PS 41/V5, 156 08
Praha 5,

Vydává :

oddělení vydavatelství
obchodního odboru Tiskárny
MV, Hybernská ul.č.2, 112 19
Praha 1,
tel: 24212671
fax :24217313

Tiskne:

Tiskárna MV,
p.o.Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel.792 7011
fax 7952603

Vychází 4x ročně

Cena 63,- Kč

Roční předplatné 252,-Kč

Objednávky přijímá a vyřizuje
Obchodní odbor Tiskárny MV,
Hybernská 2, 112 19 Praha 1

Za věcnou správnost příspěvků
ručí autoři

Přetisk povolen pouze se
souhlasem redakční rady

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s.p.,
Odštěpný závod Praha,
čj.6119/96 ze dne 15.10.1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR - 7834

ISSN 1211 - 8834

OBSAH:

3. 24. KONFERENCE ŘEDITELŮ NÁRODNÍCH
PROTIDROGOVÝCH CENTRÁL ZEMÍ EVROPY
(ANTVERPY - BELGIE - DUBEN 1998)
JUDr. Jiří Komorous
6. NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA DROGOVÝCH
DELIKTŮ A STRUČNĚ K METODICE
JEJICH DOKAZOVÁNÍ
JUDr. Jan CHMELÍK
13. DROGOVÍ EXPERTI NA MATENÍ POJMU
Jan Cholínský
15. METAMFETAMIN (Pervitin)
Lenka Šubrtová
18. PERVITIN NA DROGOVÉ SCÉNĚ
ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 1997
Miloš Vaněček
22. MOŽNOSTI SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ
V BOJI PROTI DROGÁM
Vorel F., Klír P., Bouška I.,
25. HISTORIZUJÍCÍ ÚVAHA A POHLED
NA DROGOVOU ZÁVISLOST
V ČESKÉ REPUBLICCE III.
MUDr. René Grumlík, CSc.
27. TRESTNÁ ČINNOST V NÁVAZNOSTI
NA ZNEUŽÍVÁNÍ DROG
MUDr. René GRUMLÍK, CSc., Lucie KUBOVIČOVÁ
31. „JANA“ ZATÍM ODOLÁVÁ, ALE CO OSTATNÍ...?
PaedDr. Zdena Kašparová
33. POHLED DO ZAHRANIČÍ
Miloš Vaněček
37. KNIHOVNIČKA
Miloš Vaněček
38. ZPRÁVA OSN

24. KONFERENCE ŘEDITELŮ NÁRODNÍCH PROTIDROGOVÝCH CENTRÁL ZEMÍ EVROPY (ANTVERPY - BELGIE - DUBEN 1998)

JUDr. Jiří Komorous, Národní protidrogová centrála

Ve dnech 27.4. - 1.5.1998 se konala v belgických Antverpách každoroční, v pořadí 24. celoevropská konference šéfů evropských policejních protidrogových jednotek, jako vůbec nejvyšší a nejautoritativnější zasedání policejních protidrogových specialistů kontinentu za přítomnosti řady delegací a pozorovatelů z dalších evropských i mezinárodních organizací: EDU (Europol Drugs UNIT), IAADTC (International Association Against and Consuming), ICAA (International Council on Alcohol and Addictions), UNDCP (United Nations International Drug Control Programme), European Commission, Council of Europe - Groupe Pompidou, EU PHARE a World Customs Organization.

Úvodem bylo zvoleno nové vedení konference v čele s prezidentem - zástupcem belgického království a ve funkci viceprezidenta vystřídal Českou republiku šéf maďarské NPDC.

24. konference byla zahájena a nesla se v duchu motto, které uvedl nový prezident:

1. Drogy jsou jeden z nejdůležitějších a nejzávažnějších problémů světa a postup proti nim je jednou z priorit světového společenství.
2. V Evropě je krize! Máme tady explozi nových cest, nových metod, nových drog! Je třeba reagovat!

Úvodem bych rád zdůraznil ještě jeden podstatný fakt. Každoroční konference šéfů evropských policejních NPDC se vždy nese, přes svoje reprezentativní obsazení, výrazně v pracovním duchu ke konkrétním problémům, ke konkrétním operacím, a co je vůbec nejdůležitější, snaží se vždy v široké diskusi hledat a přijímat řešení.

Jednou ze zásadních problematik 24.konference byla problematika vývoje, aktuální situace, očekávaných trendů a postupu policejních protidrogových jednotek pokud jde o fenomén kosovo-albánských zločineckých seskupení (dále KA).

Jednání ze strany delegace České republiky se vedla ve dvou směrech:

- a) v rámci oficiálních vystoupení v kongresovém sále,
- b) v rámci bilaterálních jednání v jednotlivých pracovních skupinách.

Pokud se týče části:

ad a) je možné konstatovat, fenomén KA je největším problémem centrální a západní Evropy.

V některých státech Evropy, jako je např. Švýcarsko, Švédsko nebo Dánsko jsou KA monopolními správci nelegálního drogového trhu - jsou monopolním drogovým fenoménem.

Pokud se jedná o ČR, tak je území, resp. situace ČR charakterizována jako „situace silné prezentace KA“, tedy ještě ne monopol.

ČR byla zmiňována snad ve všech vystoupeních, týkajících se tohoto problému. Jednotlivé charakteristiky či závěry týkající se fenoménu KA v ČR jsou zcela totožné s naší charakteristikou, kdy lze konstatovat, že naše hodnocení, analýzy, prognózy a navrhované metody postupu proti KA naprosto odpovídají i celoevropským zkušenostem.

Mimo jiné bylo potvrzeno, že mezi KA a TURKY není stav konkurence, nýbrž spolupráce a jeden velmi důležitý fakt ohledně peněz z drog - KA nikde v Evropě nepoužívají banky nebo bankovní systém, jednoznačně preferují platbu „cash“.

Jinak samozřejmě stěžejní bilaterální jednání byla věnována společnému postupu proti KA fenoménu v Evropě v oblasti nelegálního obchodu s drogami, která byla vedena se zástupci generálního sekretariátu Interpolu, Slovenské republiky, Bulharské republiky, Belgického království, Švýcarska, Polské republiky, Maďarské republiky a samozřejmě SRN.

V řadě bilaterálních jednáních, která delegace české NPDC dále vedla, byla velmi podstatná jednání vedená s expertem generálního sekretariátu Rady Evropské unie a dále s představitelem sekretariátu INCB (OSN) týkající se strategických otázek postupu proti drogám v ČR, stavu a vývoji naší protidrogové legislativy a další.

Z těchto dvou strategických jednání byl potěšitelný zejména jeden základní závěr a to, že vnitřní uspořádání české policejní NPDC, její struktura a specializační obory odpovídají nejmodernějším poznatkům a doporučení mezinárodních orgánů.

V rámci dalších pracovních skupin bylo stěžejní jednání mezi delegací České republiky a Francouzské republiky, a to ve dvou směrech, po linii policejní a po linii četnictva.

Pokud se jedná části jednání s představiteli četnictva, řešili jsme zejména koncepce a zkušenosti postupu proti drogám na venkově a v malých městech, z nichž řadu zkušeností můžeme velmi efektivně převzít.

Pokud se týká jednání s policejní částí delegace, tak jsme řešili tři okruhy problémů:

- 1) Organizačního a systémového charakteru začlenění protidrogové součásti ve struktuře policie, zkušenosti, výhody, vnitřní strukturalizace. Fungování různých druhů policejních struktur včetně předání zkušeností z Belgie, Itálie, Luxemburgu.
- 2) Na toto navázalo jednání, pro nás nesmírně důležité, potlačování drogové problematiky ve velkých městech Francie (Paříž, Lyon, Marseille).

Od roku 1994 do roku 1998 ve Francii nárůst

tzv. banální konzumace kanabisu	o 27,2 %
malých dealerů a zároveň uživatelů	o 13,3 %
obecný nárůst obchodu s OPL	o 18,3 %
z toho pokud jde o heroin	o 16,3 %

Je to mimo jiné výsledek liberalizačních tendencí, mediální politiky lobbistů a značné pasivity úřadů st. správy.

- 3) Francouzská NPDC vyvinula velké úsilí a tlak, aby tento rok mohla začít efektivní operaci dlouhodobého charakteru skládající se z částí

- a) policejní - represivní
- b) policejní - preventivní
- c) nepolicejní - preventivní

jejímž cílem je silně potlačit a změnit pozitivně základní drogovou scénu „na ulici“. Francouzská delegace byla velmi překvapena, když byla námi informována, že česká NPDC má pro oblast prevence a výchovy specializované pracoviště, že v tomto roce již chceme spustit činnost specializovaného pracoviště na problematiku pouliční a klubové drogové scény.

(Pozn. Pro českou NPDC je velmi potěšitelné, že 24. konference šéfů NPDC s generálním sekretariátem Interpolu doporučuje národním protidrogovým jednotkám začlenit do svých

struktur pracoviště typu prevence, metodiky a výchovy, které struktura **české policejní NPDC obsahuje již od r. 1995!**)

Bylo společně konstatováno, že máme v podstatě stejné projekty na řešení této problematiky, česká NPDC má dokonce „náskok“ pokud se týče své vnitřní struktury.

Bilaterální jednání mezi českou a francouzskou stranou bylo velmi vstřícné, obsažné a přínosné, kdy se pokusíme využít některé aspekty francouzského „pouličního drogového programu“ společně s česko-britským projektem COOK, který máme již v přípravné fázi.

Je pozitivní, že Česká policie je dnes již v oblasti potlačování a řešení drogové kriminality brána jako jeden ze standardních evropských partnerů.

Co je pro nás zvláště důležité, jsou některé závěry 24. celoevropské konference, které potvrzují správný směr, ve kterém je budována česká policejní protidrogová struktura speciálních složek. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že pozitivní hodnocení tohoto prestižního celoevropského zasedání pokud se týče ČR, je výsledek práce nejen specialistů z NPDC, ale i desítek operativců, vyšetřovatelů, expertů KÚ, OKTE, prostě Policie ČR jako celku.

A to je snad jeden vůbec z nejdůležitějších výsledků a závěrů, které vyplývají z Antverp 1998.

NOVÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA DROGOVÝCH DELIKTŮ A STRUČNĚ K METODICE JEJICH DOKAZOVÁNÍ

JUDr. Jan CHMELÍK, Úřad vyšetřování pro Českou republiku

Po roce 1989 dochází v České republice k výraznému nárůstu užívání drog mládeží. Zatím co v předcházejícím období byly drogy zneužívány věkovou kategorií kolem 18 let, po roce 1989 je zaznamenán výrazný posun ve zneužívání drog do věkové kategorie kolem 15 let. K tomu stavu přispěly relativně výhodné podmínky pro transfér drog přes území České republiky, relativně bezpečná distribuce přímo v České republice a v neposlední řadě i poměrně nízké tresty, které byly za drogové trestné činy ukládány.

Drogová kriminalita je postihována podle speciálních skutkových podstat trestných činů, uvedených v hlavě čtvrté zvláštní části tr. zákona, označené jako obecně nebezpečné trestné činy. **Zákonem č. 112/1998 Sb. byla provedena významná novelizace těchto skutkových podstat** drogových trestných činů, jejíž účinnost, pokud jde o nově zavedenou skutkovou podstatu tr. činu podle § 187a tr. zákona, byla stanovena od 1.1.1999. Zásadní změnou, kterou přinesla novelizace, je trestnost držení drogy pro vlastní potřebu, zůstala však zachována beztrestnost aplikace drogy, tj. její užívání, pokud osoba k užívání drogy není nucena druhou osobou. Novelou byly rovněž podstatně zpřísněny trestní sankce za jednotlivé drogové trestné činy. Vybrané skutkové podstaty drogových trestných činů byly zařazeny i mezi tr. činy, na které se vztahuje oznamovací povinnost (§ 168 tr. zákona), nebo jejichž nepřekážení je trestné (§ 167 tr. zákona). Zvýšila se tak významným způsobem tzv. typová nebezpečnost tohoto druhu trestných činů. Novelizací jsou rovněž rozšířeny kvalifikované důvody spáchání tr. činu podle § 187 a § 188 tr. zákona o nové kvalifikované skutkové podstaty, a byla zavedena nová skutková podstata tr. činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zákona, která za trestné jednání označuje i držení drogy pro tzv. vlastní potřebu. Drogové trestné činy tak bude možné postihovat podle těchto skutkových podstat:

- nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zákona (nedovolené nakládání s drogou pro jiného),
- nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zákona (držení drogy pro vlastní potřebu),
- nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 188 tr. zákona (nedovolené nakládání s předmětem způsobilým k výrobě),
- šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona.

Dále pak související trestné činy ohrožování pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zákona a maření způsobilosti k službě podle 266 tr. zákona..

Všechna uvedená ustanovení vyžadují vyřešit ještě před zahájením trestního stíhání **prejudiciální otázku**, zda látka, která byla předmětem distribuce, byla zajištěna u podezřelé osoby, nebo byla aplikována je omamnou nebo psychotropní látkou nebo jedem. Nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, stanoví, co je pokládáno za jedy nebo jiné látky škodlivé zdraví. V příloze tohoto vládního nařízení je uveden seznam psychotropních látek ve smyslu ustanovení § 187 a dalších tr. zákona.¹ Vyřešení uvedené prejudiciální otázky je záležitostí právního, nikoliv znaleckého posouzení, a musí ji vyřešit

¹ Nařízení vlády 192/1988 Sb. o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví, ve znění vládních nařízení č. 182/1990 Sb., č. 33/1992 Sb. a č. 278/1993 Sb., vyhláška č. 244/1988 Sb., kterou se určuje, co se považuje za omamné prostředky a jedy ve smyslu § 187 a § 188 tr. zákona.

orgán činný v trestním řízení. Tato prejudiciální otázka musí být vyřešena ještě před zahájením trestního stíhání pro příslušný drogový trestný čin a to zpravidla výsledkem tzv. narkotestů, na základě kterých je policie schopna s relativně vysokou přesností stanovit druh omamné a psychotropní látky nebo jedu. Zadokumentovaný výsledek narkotestu (fotograficky, protokolárně) by měl být dostatečným podkladem pro rozhodnutí vyšetřovatele o zahájení trestního stíhání, pochopitelně budou-li naplněny i další znaky skutkové podstaty daného drogového trestného činu.

Trestného činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů se podle § 187 tr. zákona dopustí ten, kdo:

- (1) *neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed,*
- (2) *a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo ve větším rozsahu, nebo*
b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let.
- (3) *a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch,*
b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší patnácti let, nebo
c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví
- (4) *a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,*
b) získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu,
c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

V uvedené skutkové podstatě je použit nový termín “**přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku,...**“. Půjde zejména o takové přípravky, kdy droga je obsažena v jiné látce či předmětu skrytě např. různá léčiva, které jsou vyráběny, dovezeny, vyvezeny, provezeny, prodávány, nebo je zprostředkován jejich prodej nebo distribuce, nebo jsou jinak opatřeny za účelem výroby drogy. Půjde však také o tzv. TRIPY, které obsahují drogu, různé cukrovinky obsahující ve skryté formě drogu, které jsou nabízeny dětem základních škol, apod. Z dalších pojmů (znaků) skutkové podstaty tohoto ale i dalších drogových tr. činů jmenujme alespoň tyto:

Prekursor je látka, komponent, určený k výrobě drogy.

Neoprávněně - tímto znakem skutkové podstaty je vyjádřena protiprávnost jednání pachatele, která musí být v trestním řízení dokazována, v daném případě musí být prokázán úmysl přímý nebo nepřímý, tzn. že pachatel chtěl (úmysl přímý), věděl nebo byl alespoň srozuměn s tím, že takovou látku vyrábí, dováží, vyváží, jinému opatřuje nebo pro jiného přechovává (nepřímý úmysl) neoprávněně.

Ve větším rozsahu (§ 187/1,2a tr. zák.) trestní zákon blíže nerozvádí. Trestný čin je spáchán ve větším rozsahu, jestliže jeho společenská nebezpečnost je značně vysoká, zejména tehdy, vyrobí-li, doveze, vyveze, proveze, jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamné nebo psychotropní látky ve značném množství².

Další otázkou, kterou je potřebné zjišťovat při prokazování tr. činu podle § 187 tr. zákona je, zda vyrobená látka je schopna ohrozit život a zdraví více osob nebo smrt. K pojmu **více osob** platí obecný výklad tj. že se musí jednat nejméně o tři osoby, přičemž následek (smrt) může nastat pouze u jedné z nich. Z tohoto důvodu je potřebné zjišťovat u omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícímu omamnou nebo psychotropní látku,

² Srovnej Trestní zákon, Komentář k ustanovení § 187 a k výkladu souvisejících ustanovení.

prekursoru nebo jedu jejich toxicitu a množství takové látky, aby bylo možné určit zda a do jaké míry byly způsobilé daný následek přivodit.

Organizovanou skupinou působící **ve více státech** bude zřejmě míněno působení nejméně ve dvou zahraničních státech. Při posuzování tohoto znaku bude potřebné přihlížet i k rozsahu a způsobu působení organizované skupiny v zahraničí. Např. sledování přepravy drogy přes území cizího státu (transfěr, průvoz) členy organizované skupiny, zřejmě nebude naplňovat uvedený zákonný znak.

K dalším kvalifikovaným způsobům spáchání, jejichž důsledkem je použití vyšší sankce za spáchaný trestný čin dále patří spáchání činu vůči osobě mladší patnácti let (§ 187/1,3b tr. zákona), získání prospěchu velkého rozsahu (§ 187/1,4b tr. zákona).

Podle citovaného ustanovení § 187 tr. zákona jsou postihována ta jednání, která jsou páchána pro jiného, nikoliv pro vlastní potřebu. Trestného činu podle § 187a tr. zákona se dopustí ten, kdo:

- (1) *bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém,*
- (2) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.*

Jde o novou, speciální, skutkovou podstatu, která postihuje držení drog pro tzv. vlastní potřebu. Prudký nárůst zneužívání drog v České republice po roce 1990 přinesl mimo jiné i střet názorů na míru dekriminlizace držení drogy pro vlastní potřebu. Ostře se střetávaly dva zcela protichůdné názory z nichž první znamenal radikální přístup k řešení této otázky a v konečném důsledku byla jím požadována téměř absolutní trestnost držení drogy bez rozdílu pro jaký účel je droga držena, druhý prosazoval liberálnější stanovisko vycházející zejména z medicínského pohledu na věc, totiž, že narkoman je především nemocnou osobou, která se má především léčit a nikoliv kriminalizovat. Ustanovení § 187a tr. zákona je výsledkem těchto názorů a znamená jistou míru kompromisu. Je nutné jej ovšem chápat v kontextu s ustanovením § 30 odst. 1 písm. f. a j. přestupkového zákona.

Kvalifikačním rozhraním mezi trestným činem a přestupkem je množství drogy držené pro vlastní potřebu vyjádřené množstvím větším (menším) než malém. Za trestný čin je považováno takové přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu bez povolení, jehož množství je větší než malé, jinak jde o přestupek. Zákon logicky pojem “množství větší než malé“ (u tr. činu) nebo “malé množství“ (u přestupku) nedefinuje. Teprve praxe, zejména pak soudní praxe, bude kvantifikovat posuzování množství drogy ke stanovení kvalifikačního rozhraní mezi přestupkem a trestným činem. V současné době je možné vyslovit pouze hypotézu, jakými úvahami se bude stanovení onoho množství drogy pravděpodobně ubírat. Podle mého názoru stanovení množství drogy v množství malém, nebo v množství větším než malém bude vycházet od nebezpečnosti drogy a její schopnosti ohrozit život a zdraví tzv. prvokonzumenta nebo od stanovení průměrného množství drogy pro toxikomana, které nezbytně potřebuje k tomu, aby nedošlo k ohrožení jeho života nebo způsobení jiné vážné újmy na zdraví. Nabízí se pochopitelně řada dalších řešení např. převzít ze zahraničí taxativně uvedené propočty nebezpečnosti drogy v závislosti na stupni tolerance konzumenta drogy, na nebezpečnosti drogy samotné a dalších kriteriích. Vzhledem k obtížnosti prokázat, zda osoba držela drogu v množství větším než malém pouze pro vlastní potřebu nebo pro potřebu jiného, bude podle mého názoru reálnější tuto hranici nevztahovat na míru tolerance k droze u závislých toxikomanů, ale k tzv. prvokonzumentům, neboť tam je hrozící nebezpečí vzniku závislosti i ohrožení zdraví či života nejvyšší.

Za **množství větší než malé** bude zřejmě označeno množství, které bude přesahovat jednu dávku drogy pro vlastní potřebu schopnou vyvolat euforické (psychosomatické) ovlivnění lidského organismu osoby, která s drogou zatím nemá zkušenost, nebo přesahující

onu průměrnou dávku drogy pro toxikomana na den. Půjde tedy o takovou dávku, která u takové osoby při jednorázovém podání bude schopna ohrozit její život, případně jí způsobit jiné vážné poškození organismu.

Za větší rozsah ve smyslu kvalifikovaného způsobu spáchání podle § 187a/1,2 tr. zákona bude považováno takové množství drogy, které bude způsobilé ohrozit život nebo zdraví více osob nebo bude odpovídat kvalifikační okolnosti "získání značného prospěchu".

Ke stanovení, zda se jednalo o množství malé nebo větší než malé, bude zřejmě nezbytně nutné vyžadovat znalecký posudek z oboru toxikologie, zdravotnictví odvětví psychiatrie, ve kterém budou objasněny otázky nebezpečnosti konkrétní drogy ve vztahu k míře ohrožení života nebo zdraví osoby v závislosti na tom, zda jde o prvokonzumenta nebo o osobu závislou na droze, dále pak znalecký posudek kriminalistického ústavu ke stanovení druhu a kvality zajištěné drogy.

Proti očekávání novelizací nebyla zohledněna jako kvalifikační okolnost mezi přestupkem a tr. činem recidiva, tzn. opakované držení drogy pro vlastní potřebu v množství malém. Recidiva jako přitěžující okolnost je však zakotvena v § 34 písm. j) ve vztahu k opakovanému spáchání tr. činu podle § 187a odst. 1 tr. zákona.

Ustanovení § 188 tr. zákona postihuje výrobu, opatření nebo přechovávání předmětu určeného k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky. Musí jít tedy o takový předmět, který je způsobilý k výrobě, je funkční a je rozhodujícím komponentem zařízení určeného k takové výrobě. K posouzení, zda zajištěný předmět splňuje tato kritéria je zpravidla potřebné přibrat znalce z oboru chemie, technologie výroby. Předmětem ve smyslu ustanovení § 188 tr. zákona nejsou jenom strojní zařízení, ale i samotné suroviny určené k výrobě omamné nebo psychotropní látky (např. tzv. prekurzory).

Trestný čin **šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona**, je relativně novým ustanovením, zavedeným do trestního zákona novelou provedenou tr. zákona z roku 1990. Zdůrazňuje společenskou nebezpečnost těch forem jednání, které jsou uvedeny v zákoně. Ustanovení § 188a tr. zákona je ve své podstatě formou účastenství k tr. činu podle § 187 tr. zákona. Vzhledem k tomu, že samotné požívání návykových látek je beztrestné, není možné účastenství podle § 10 tr. zákona (organizátorství, návod, pomoc) stíhat. Řešení této situace přineslo zavedení skutkové podstaty šíření toxikomanie podle § 188a tr. zákona. **Formy svádění** nejsou zákonem blíže specifikovány. Může jít např. o přemlouvání, poučování jak drogu aplikovat, názorné předvádění a popisování efektu po aplikaci drogy takovou formou, že má návodný efekt a vyvolá rozhodnutí sváděné osoby k užití drogy. Svádění však musí směřovat k určité konkrétní osobě na rozdíl od podněcování, které směřuje k blíže neurčitému objektu. **Podporováním** se rozumí fyzická podpora spočívající např. v opatření injekčních stříkaček, propůjčení bytu nebo jiné místnosti, ve které si osoba může aplikovat drogu apod. Psychická podpora ta spočívá v psychické pomoci spočívající např. v radě, jakým způsobem drogu aplikovat, v utvrzování správnosti rozhodnutí užívat drogu apod. Podpora může směřovat jak vůči začínajícímu toxikomanovi tak i vůči osobě, která již drogu užívá. **Podněcováním** je třeba rozumět projev, kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných osob rozhodnutí ke zneužívání návykových látek jiných než alkohol. Podněcování může být přímé, nepřímé nebo i skryté. Na rozdíl od svádění podněcování není zaměřeno na konkrétní osobu ale na určitou, blíže neurčitou komunitu potenciálních toxikomanů. **Šířením** zneužívání návykové látky jiné než alkohol je míněno jednání směřující k rozšíření zneužívání těchto látek formou např. vyzýváním osob k jejich aplikaci a snahu rozšiřovat zkušenosti z užívání drog mezi ostatní vrstevníky. I šíření není zaměřeno na konkrétní osobu, ale na určitou blíže neurčenou skupinu potenciálních toxikomanů. Podněcování i šíření může být prováděno nejen ústně, ale i jinou např. písemnou formou prostřednictvím tisku, letáků a jiných masově komunikačních prostředků.

Zneužívání omamných a psychotropních látek si osoba přivozuje dočasnou nebo i trvalou nezpůsobilost k plnění branné povinnosti. Z tohoto důvodu jsou postihováni ti pachatelé, kteří užíváním drog učiní sebe nebo jiného dočasně nebo trvale nezpůsobilým nebo méně způsobilým k plnění branné povinnosti nebo jiných úkolů pro obranu vlasti. Přísněji trestný bude ten, kdo se takového jednání dopustí za branné pohotovosti státu. Dočasná případně zmenšená způsobilost spočívá ve snížení nebo ztrátě fyzických nebo duševních schopností, které osobě brání dočasně nebo trvale plnit brannou povinnost nebo jiné úkoly k obraně vlasti. Jednání pachatele spočívá v úmyslném sebepoškozování, které má za následek uvedený stav. Uvedené ustanovení tr. zákona je v praxi využíváno ojedinelé a s jeho uplatňováním nejsou velké zkušenosti. O podezření ze spáchání trestného činu se policejní orgán zpravidla dozví od příslušné vojenské správy, která má však nejprve za úkol, pokud u brance zjistí zneužívání drog, nařídít jeho léčení. Teprve, když osoba léčení maří, nedostaví se na lékařské vyšetření je jednání posuzováno jako tr. čin.

Zvláštnosti dokazování drogové tr. činnosti.³

Jak bylo vzpomenuto prejudiciální otázkou před zahájením trestního stíhání je stanovení, zda se jedná o drogu. K tomu slouží jednak různé testovací metody přímo v "terénu", které však nemají důkazní validitu, výsledek testu by však měl být dostačujícím zjištěním pro zahájení trestního stíhání. V dalším trestním řízení jako důkaz o tom, že látka, která byla v souvislosti s odhalením trestné činnosti drogou, musí být opatřen zpravidla znaleckým zkoumáním z oboru toxikologie. Znalecké zkoumání je zaměřeno jednak na samotnou látku, a jednak na stanovení metabolitů v biologickém materiálu, zajištěném u podezřelé osoby (zejména krev, moč).

K dalšímu důležitému důkaznímu prostředku při vyšetřování drogové trestné činnosti patří znalecký posudek z oboru lékařství - psychiatrie, kterým jsou zpravidla řešeny následující otázky:

- Byla u obviněného zjištěna v minulosti nebo v současnosti duševní choroba, pokud ano, jaká.
- Zda mohla tato choroba nebo porucha ovlivnit jednání obviněného, jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti a do jaké míry.
- Zda byl u obviněného prokázán sklon ke zneužívání návykových látek nebo závislost na nich a pokud ano, na jakých a v jakém rozsahu.
- Zda jsou u obviněného zjištěny psychické a somatické změny závažnějšího charakteru, které byly způsobeny zneužíváním drog.
- Jakým způsobem se zneužívání drog obviněným projevilo a podílelo na spáchání trestného činu.
- Zda došlo u obviněného k takovému stupni závislosti na drogách nebo takové degradaci osobnosti, které by snižovaly nebo zcela potlačovaly jeho schopnosti ovládací a určovací.
- Zda byl obviněný v době činu schopen určit nebezpečnost svého jednání pro společnost a své jednání ovládat
- Zda je pobyt obviněného na svobodě pro společnost nebezpečný a jaká navrhuje znalci opatření.
- Zda je obviněný v současné době (v době trestního stíhání) schopen chápat smysl trestního řízení.

Výslech obviněného je dalším rozhodujícím důkazním prostředkem. Doporučuje se, přibrat k výslechu i odborníka, toxikologa, případně specialistu na chemickou technologii,

³ Bližší komentář k právní kvalifikaci i zvláštnostem dokazování drogové trestné činnosti bude zpracován v připravované metodické pomůcce CHMELÍK J., a kol.: Drogová trestná činnost.

protože vyšetřovatel ani policejní orgán nemají dostatek znalostí zejména z oboru chemie, aby mohli na odpovídající odborné úrovni výsledk provést. Je potřebné si uvědomit, že toxikomani - výrobci drog, jsou zpravidla odborníky v oboru chemie. Tyto okolnosti je pak potřebné vzít v úvahu při přípravě i samotném provádění výsledku obviněného, ale i např. svědků. Výsledkem obviněného by měly být objasněny následující otázky:

- Kdy s výrobou (aplikací) drog započal a co jej k tomu vedlo (motiv zneužívání drog).
- Kde získal informace, jakým způsobem drogu vyrábět, a kde získal potřebné zařízení a vybavení laboratoře.
- Kde drogu vyráběl, (kde si drogu aplikoval), zda a kdo byl tomu přítomen.
- Popsat charakter drog, jejich množství, způsob a dobu distribuce, jaké množství drogy užíval a jakým způsobem.
- Popsat účinky drogy na jeho organismus.
- Jakým způsobem získával prostředky k nakoupení drogy.
- Jak užívání drogy ovlivnilo jeho další život (v rodině, zaměstnání, mezi přáteli apod.).
- Zda projevil zájem o léčbu závislosti na droze, s jakým výsledkem.
- Jakému okruhu zákazníků drogu distribuoval a v jakém množství, a další.

Závěrem k novelizaci drogových trestných činů.

Je evidentní, že provedenou novelizací došlo k výraznému zásahu do skutkových podstat drogových trestných činů. Je předčasné hodnotit její dopad na praxi a zda přinese očekávané snížení drogových deliktů. Již v současné době se však v odborných kruzích všech orgánů činných v trestním řízení nahlíží na novelizovaná ustanovení i nově zavedené ustanovení § 187a tr. zákona skepticky a novelizace je označována za nekoncepční. Podle mého názoru je novelizace poznamenána nesystémovým přístupem z pohledu chápání závažnosti jednotlivých deliktů, tedy z pohledu posuzování materiální stránky trestného činu. Pouze jeden příklad za všechny. Bude-li zajištěno u pachatele větší množství drogy, např. půl kilogramu heroinu a pachatel bude tvrdit, že uvedené množství má pro svou potřebu, policii se nepodaří prokázat opak jeho tvrzení tj. že drogu měl pro obchod, bude jeho jednání zpravidla kvalifikováno podle nově zavedené skutkové podstaty tr. činu nedovolená výroba psychotropních látek a jedů podle § 187a/1,2 tr. zákona, na který dopadá trestní sazba trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku až pěti let.

Předá-li však mladistvý pachatel osobě mladší patnácti let jednu cigaretu marihuany, dopustí se téhož trestného činu ovšem podle § 187/1,3b) tr. zákona, na který dopadá trestní sazba trestu odnětí svobody v rozmezí osmi až dvanácti let. Z tohoto strohého konstatování je zřejmý naprostý nepoměr v závažnosti jednání pachatele, tedy v hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost.

Řada kritických připomínek se snesla na obecné vyjádření množství drogy pro vlastní potřebu u trestného činu podle § 187a tr. zákona, vyjádřené znakem „v množství větším než malém,“. Zejména policisté požadují, aby tato hranice mezi přestupkem a trestným činem byla vyjádřena pevným množstvím, vyjádřeným přímo ve skutkové podstatě. S tímto požadavkem nesouhlasím. Domnívám se, že zákonodárce zcela správně použil obvyklou právní stylizaci odpovídající obecně platným zásadám tvorby skutkových podstat a vlastní našemu trestnímu právu hmotnému, kde množstevní znaky jsou zpravidla vyjadřovány obecně s tím, že jsou postupně soudní praxí upraveny tak, aby vyjadřovaly onu hranici nebezpečnosti činu pro společnost, kterou je pak možné flexibilně zvyšovat či snižovat. Navíc rigidní stanovení množství drogy „většího než malého,“ by přineslo více komplikací než užítu. Podle mého názoru i za cenu přechodné „právní nejistoty,“ do doby, než bude segregována tato hranice mezi tr. činem a přestupkem, byl z pohledu práva, z pohledu jedné ze základních zásad

restního řízení a to zásady volného hodnocení důkazů, zvoleno správné množstevní vymezení. Navíc je půl roku času do účinnosti skutkové podstaty tr. činu podle § 187a tr. zákona, aby se otázkou bližšího vymezení pojmu „množství větší než malé“, v závislosti na jednotlivých psychotropních látkách a jedech, jejich účincích na lidský organismu a jejich nebezpečnosti, případně i v závislosti na stupni tolerance toxikomana k droze, zabývali odborníci – lékaři, kriminalisté, vyšetřovatelé, pracovníci justice, případně i další.

S kompletní účinností novely drogových trestných činů lze očekávat i náročnější dokazování motivu jednání pachatele, tj. zda drogu přechovával pro vlastní potřebu nebo zda ji opatřil či přechovával pro jiného. Prokázání motivu jednání bude pak rozhodné pro právní kvalifikaci. Dá se očekávat, že pachatelé budou v převážné míře jako motiv uvádět, že drogu přechovávali pro vlastní potřebu, protože na tuto formu jednání dopadá podstatně mírnější trestní sazba (§ 187a/1,2 tr. zák. - maximální rozmezí trestní sankce jeden až pět let) než u dosud užívané právní kvalifikace podle § 187 tr. zákona.

DROGOVÍ EXPERTI NA MATENÍ POJMU

Jan Cholínský, sociální pracovník a kurátor pro mládež

Pánové Bém, Presl a spol. veřejně vystupují proti zákonu a trestnosti držení drog. Neupírám jim právo na názor a nevadí mi, že jej prezentují v médiích. Zaráží mě však demagogický způsob, jakým pánové, kteří jsou označováni jako drogoví experti argumentují. Vadí mi, že novináři, o věci píšící, většinou těmto vašnostům sekundují, místo aby se pokusili problém hlouběji promyslet.

Jsem přesvědčen, že argumentace našich expertů je matením pojmů. Takže popořadě:

- přijetím zákona vznikne nebezpečí nadměrné perzekuce občanů
- přijetím zákona začne kriminalizace středoškoláků, kteří kouří marihuanu a ostatních experimentátorů
- přijetím zákona dojde ke kriminalizaci toxikomanů a ti z obavy před zatčením přestanou docházet do ambulantních center a nebudou mít zájem o léčení
- ambulantní či jiná centra tak nebudou moci podchytit toxikomany nakažené přenosnými chorobami
- policistům tento zákon ve stíhání dealerů stejně nepomůže
- počet narkomanů se nestabilizuje v závislosti na přijetí zákona, ale v závislosti na efektivnosti léčení a částečně primární prevence (P. Bém, LN 11.3.1998)
- primární prevence znamená naučit děti drogy odmítat
- primární prevence je vytvoření sítě vrstevníků - aktivistů, kteří ostatním osvětlují škodlivost drog
- Meziresortní protidrogová komise poskytuje finanční prostředky pouze okresním a magistrátním úřadům (P. Bém, LN 11.3.1998)

Jedna perla na závěr: “ Je třeba motivovat závislé osoby k odvykací léčbě a trvalé abstinenci.....“ (P. Bém, LN 11.3.1998).

Takže od konce:

1. Zajímalo by mě kolik procent závislých osob se podařilo panu Bémovi motivovat k odvykací léčbě a trvalé abstinenci, když působil jako terapeut a kolik z těchto motivovaných dodnes abstinuje.
2. Meziresortní protidrogová komise poskytuje finanční prostředky okresním a magistrátním úřadům, kde s nimi disponují zejména protidrogoví koordinátoři, metodicky řízení sekretářem Meziresortní protidrogové komise, panem Bémem.
- 3,4) V závěru druhého dílu pořadu Praha - Amsterdam východu (ČT2) byla zdokumentována otřesná realita. Děti ve věku, odhaduji, 14-16 let nacvičovaly, zřejmě jako budoucí protidrogově působící aktivisté, odmítání nabízené drogy. Po skončení svého programu na dotaz tvůrců dokumentu, zda by drogu jim nabídnutou přijali a vyzkoušeli, odpověděli všichni obdobně: „Víme, že drogy jsou svinstvo, ale vyzkoušet se má všechno, vzali bychom“. Můj názor je, že slibně vyhlížející „učení se odmítat drogu“, je jen fata morgana primární prevence, stejně jako působení vrstevnických aktivistů. Tyto aktivity totiž působí „pouze na povrchu“ a nevytváří názorovou vyhraněnost a niterné přesvědčení, což dokáže jen dlouhodobá mravní výchova.
5. Zda se počet narkomanů stabilizuje v závislosti na přijetí zákona pan Bém nemůže vědět, protože zákon dosud přijat nebyl a pan Bém tedy nemůže srovnávat. Obávám se však, že ani poté se mu nepodaří zjistit skutečný počet narkomanů v ČR, stejně jako ho nezná dnes. Jako bývalý terapeut by jistě mohl pohovořit o efektivitě léčby a o tom jak léčba snižuje (stabilizuje?) počet narkomanů.

6. Policistům tento zákon při chytání dealerů stejně nepomůže, tvrdí někteří experti. Pan Komorous, velitel protidrogové policejní centrály tvrdí, že ano.
7. Nepodchytí-li toxikomany nakažené přenosnými chorobami ambulanti centra, možná je podchytí policie. Připomínám, že tito nemocní toxikomani potřebují na drogy, několik tisíc Kč denně. Peníze získávají převážně trestnou činností.
8. Jak vysoký zájem mají nyní toxikomani o léčení je všeobecně známo.
9. Neslyšel jsem, že by nějaký zastávce zákona o trestnosti držení drog chtěl zavírat do vězení středoškoláky kouřící marihuanu. Nicméně faktem je, že pokud středoškoláci marihuanu kouří, tělesně ani duševně jim to neprospívá.
10. Nebezpečí nadměrné perzekuce občanů ze strany policie je dáno již samotnou existencí policie a jejích výsad. V demokratickém státě je toto nebezpečí omezeno kontrolními společenskými mechanismy.

Závěrem vyslovuji, že jsem pro trestnost držení drog. Drogy jsou prokazatelným nebezpečím pro společnost i jednotlivce. Lidé, závislí na drogách kradou, ztrácí sebekontrolu, přichází o své tělesné i duševní zdraví. Zpravidla také drogy nabízí, rozšiřují, prodávají ve svém okolí. Trestnost držení drog je dle mého názoru společensky oprávněným požadavkem. Vzhledem k některým protinázorům považuji za správné otevřít diskusi o účincích a nebezpečnosti různých typů drog. Včetně otázky, zda by se tento zákon neměl týkat držení drog kanabinoidního typu až od určitého přesně vymezeného množství.

Primární prevenci vidím ve více rovinách:

- a) V rovině právně represivní, kde společnost jasně vymezuje svůj odmítavý postoj ke zneužívání drog.
- b) V osvětě dětí a mládeže ve škole. Tato osvěta by měla být součástí předmětu občanská nebo rodinná výchova a zahrnovat základní informace o nejrozšířenějších typech drog a seznámení s rizikem a možnými následky při jejich užívání.
- c) V podpoře kvalitní mimoškolní výchovy.
- d) V podchycení ohrožených dětí již na ZŠ (školní psychologové, spolupráce škol se sociálními pracovníky).
- e) V celkovém ozdravení společenské kultury (mám na mysli vyznávané pořadí hodnot).
- f) V přípravě dětí a mladých lidí na manželství a rodičovství (tedy na to až sami budou mít děti) ve škole v předmětu rodinná výchova.

Samozřejmě základem je rodina, kde se táta s mámou mají rádi, mají rádi své děti, jsou zodpovědní a schopní je vychovat. Takováto rodina vytváří v dětech imunitu proti negativním vlivům okolí.

METAMFETAMIN (Pervitin)

Lenka Šubrtová, Národní protidrogová centrála

Toxikomanie se nevztahuje jen na kokain nebo na heroin, eventuelně morfin, ale na celou řadu dalších léčiv, která jsou u nás zneužívána, ač o tom širší veřejnost nic neví. Léková toxikomanie u nás existovala dávno před tím, než byla z oficiálních míst potvrzena. V letech šedesátých měla celkem jednoduchou formu. Zájem toxikomanů se soustředil na zneužívání dvou látek, a sice efedrinu ze skupiny sympatomických aminů a kodeinu, který spadá do skupiny morfiových derivátů. Bylo to jednoduché užívání perorálně, celkem málo nebezpečné.

Metamfetamin je generický název a mezi kruhy toxikomanů je spíše znám pod názvem pervitin, což je převzatý firemní název západoněmecké firmy pro tablety s obsahem metamfetaminu jako účinné látky.

Metamfetamin tedy spadá mezi sympatomimetické aminy, ve kterých u nás byly zneužívány efedrin, dále zcela omezeně amfetamin, protože byl vázán mezi omamnými látkami podle tehdejších platné vyhlášky o omamných látkách, ačkoliv dnes je řazen k psychotropním látkám. Srovnáme-li jejich účinky, potom dojdeme k výsledku, že účinky metamfetaminu a amfetaminu jsou na stejné farmakologické účinnosti a úrovni, zatímco účinky efedrinu jsou mnohem slabší.

Pervitin není českým vynálezem, jak by se mohlo zdát ze zpráv ve sdělovacích prostředcích. Používali ho mimo jiné již za druhé světové války němečtí parašutisté. Tato droga byla poprvé syntetizována v Japonsku v roce 1888. Na Západ se dostala až v roce 1929. Čeští toxikomani však dokázali tento přípravek znovu objevit a vyvinout jeho výrobu v podmínkách domácích laboratoří.

Výroba metamfetaminu je jednoduchá. Výchozí látkou je efedrin. Jako jeden ze zdrojů efedrinu je využíván a to i v současné době volně prodejný přípravek Solutan (kapky proti kašli). Solutan je používán pro snadnou dostupnost a relativně vysoký obsah efedrinu v jednom balení. Izolace efedrinu ze Solutanu je snadná, takto získaný efedrin je poměrně čistý a případné příměsi dalších složek Solutanu lze při čištění krystalizací oddělit. Dále jsou zde nutné prekurzory, jako je červený fosfor, kyselina fosforečná a jód. Jedná se o chemikálie, které nejsou sice běžně prodejné v drogeriích, ale pro výrobce pervitinu nejsou nedostupné. Je to výroba podle německého patentu, kterou toxikomani zcizili z knihovny. Nastala tak paradoxní situace, že vědečtí pracovníci tento zdroj informací nemají, zatímco toxikomanům je k dispozici.

Počátek zneužívání metamfetaminu u nás lze bezpečně určit rokem 1977, kdy byly zaznamenány první nálezy metamfetaminu při kontrolních analýzách abusu léčiv. Jeho výskyt v oblasti toxikomanie byl spojen vždy s ilegální přípravou tohoto léčiva. Metamfetamin není obsažen v žádném farmaceutickém přípravku u nás vyráběném a rovněž není k nám v rámci oficiálního importu léčiv dovážen. Je však vyráběn v zahraničí četnými firmami.

Potřebu tohoto léčiva pokrývá v tuzemské léčebné péči stejně účinný amfetamin expedovaný pod názvem Psychoton. Amfetamin či Psychoton je synteticky připravovanou látkou ze skupiny sympatomimetických aminů, která podléhá ustanovením o omamných látkách a je uveden na seznamu omamných látek vyhl. 192/88 Sb. a pozdějších doplňků.

Metamfetamin je methylderivátem amfetaminu (což se obráží i v jeho mezinárodním názvu doporučeném Světovou zdravotnickou organizací), známý mezi toxikomany pod převzatým firemním názvem Pervitin, jinak též slangovým označením „Perník“, „Péťa“, „Pěčko“ nebo „Čeko“. Po stránce chemické struktury jde o poměrně jednoduchou sloučeninu, 1-fenyl-2methylaminopropan.

Účinnost amfetaminu je u metamfetaminu ve všech směrech plně zachována, podle některých farmakologů je metamfetamin dokonce účinnější než amfetamin.

Problematika zneužívání metamfetaminu u nás byla vyřešena z hlediska právního jeho zařazením mezi omamné látky. Metamfetamin byl tak přiřazen k omamným látkám skupiny I. Z tohoto opatření vyplývá, že jakákoliv nedovolená příprava metamfetaminu je přípravou omamné látky se všemi důsledky z tohoto plynoucími.

V problematice abúzu metamfetaminu je však třeba objasnit pro potřeby pracovníků činných v trestním řízení řadu dalších otázek, které v těchto souvislostech vyvstávají. Jsou to zejména postupy při ilegální přípravě metamfetaminu, analytická problematika jeho důkazu v biologickém materiálu a s tím spojené otázky přeměny v živém organismu (biotransformace), stejně jako otázky farmakologických účinků a možného vzniku závislosti.

Účinky metamfetaminu

Metamfetamin je centrálně působící látkou s psychostimulačními účinky, které se projevují pocitem síly, výkonností a zvýšením sebedůvěry. Metamfetamin zahání pocit únavy a ospalosti. Urychluje vybavování a asociaci představ, vybavování může být až překotné a na úkor přesnosti. Pocit hladu je tlumen, povzbuzující jsou účinky na oběh a dýchání. Vedle centrálních účinků se metamfetamin vyznačuje účinky sympatomimetickými, vyvolává např. zvýšení krevního tlaku a tachykardii (zrychlení srdeční činnosti).

V souvislosti s otázkou možného vzniku závislosti je nutné zdůraznit, že jde o látku euforisující, která vyvolává pocit dobré nálady i tělesné pohody. Při opakovaném podávání metamfetaminu dochází k postupnému snižování jeho účinku psychostimulačního i euforigenního, pro dosažení původního efektu je zapotřebí provádět aplikaci ve stále kratších a kratších intervalech nebo zvýšit dávkování. Zneužívání metamfetaminu často vede ke vzniku závislosti psychické. Některé osoby jsou sice schopny regulovat přívod metamfetaminu do organismu, někteří lidé však zcela propadají nutkavé potřebě dalšího přívodu drogy, nemohou jinak existovat. Stávají se závislími. Postupem času dochází u nich k rozvratu pracovnímu, morálnímu i společenskému. Dostávají se zdravotní důsledky. Zneužívání metamfetaminu může vést k řadě nepříznivých jevů a negativních emocí, jsou popisovány halucinace, podezřívavost, paranoidní bludy, sebevražedné tendence, agresivita.

Často je položena otázka účinnosti metamfetaminu při nitrožilním podání. Tato aplikační forma je nejúčinnější vůbec. Metamfetamin je vpraven do krevního oběhu naráz a dosahuje tak vysokých hladin v krvi, kterých nemůže dosáhnout při aplikaci stejně vysoké dávky jiným způsobem (odpadá postupné vstřebávání).

Dávkování, toxicita

Terapeutické dávky

a) běžné: 2,5-10 mg per os jednou až třikrát denně, 15 mg jednorázově nitrosvalově, 10-15 mg jednorázově nitrožilně

b) maximální jednorázově: 15 mg per os, nitrosvalově, podkožně, nitrožilně.

Toxické a smrtelné dávky

V literatuře je uváděna jako nejnižší smrtelná dávka metamfetaminu u dětí 100 mg. Je popsán případ úmrtí dospělého po požití 140 mg. U toxikomanů závislých na metamfetaminu jsou smrtelné dávky pochopitelně vyšší, nejméně 1 g.

LITERATURA:

Miroslav NOŽINA: Svět drog v Čechách

PhMr. RNDr. Jarmila VEČERKOVÁ: Kriminalistický sborník 7/86

PERVITIN NA DROGOVÉ SCÉNĚ ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 1997

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

V oblasti domácí výroby pervitinu došlo oproti roku 1996 k velkým změnám. V roce 1996 bylo na nelegálním trhu možné získat efedrin i v relativně velkém množství a většina drogových výrobců vařila přímo z efedrinu.

Na základě doporučení NPDC k provedení určitých změn v zabezpečení výroby i skladových prostor efedrinu ve VÚAB Roztoky, zvýšením dohledu a kontroly Inspektorátu OPL, zpřísněním povolovacího řízení byl prakticky znemožněn „nepozorovaný odliv“ efedrinu. Nastala situace v praktické nedostupnosti efedrinu na černém trhu vedla ke dvěma různým cestám při nelegální výrobě efedrinu.

Jedna cesta je návrat ke klasickému „vaření“ ze Solutanu, případně jiných léčiv a léčebných přípravků obsahujících snadno získatelný efedrin, ke které se uchýlili zejména drobní výrobci mimo Prahu.

Druhou cestou je narůstající zájem o efedrin získaný z VÚAB Roztoky cestou klasické krádeže vloupáním, kdy množství jednorázově odcizeného efedrinu se činí i několik desítek kilogramů.

Další zdokonalování opatření zamezujících tomuto trendu bude důležitou činností NPDC do roku 1998.

V několika případech byla v ČR zaznamenána i výroba z efedrinu dovezeného ze zahraničí. Možným zdrojem je zde klasická produkční země Polsko, ale může se jednat i o odcizené zásilky efedrinu např. ve Slovenské republice, nelze vyloučit i možnost odcizení zásilky v ČR případně i jinde.

V realizovaných akcích Národní protidrogové centrály v roce 1997 bylo zajištěno 14 domácích laboratoří na výrobu pervitinu, 670 gramů pervitinu v České republice a 100 ks psaníček, 2200g efedrinu, 12000 tablet efedrinu. Byla objasněna krádež 20 kilogramů efedrinu.

Trestné činy spáchané pod vlivem pervitinu

trestný čin	Skutky spáchané pod vlivem pervitinu		
	počet	děti	mladistvými
násilí na veřejném činiteli	1	0	0
úmyslné ublížení na zdraví	1	0	0
krádeže vloup. do výkl. skř.	1	0	0
krádeže vl. do ost. objektů	1	0	0
krádeže motorových voz.	4	0	0
krádeže věcí z automobilů	21	0	0
krádeže v bytech	3	0	0
krádeže v jiných objektech	2	0	0
krádeže ostatní	1	0	0
výtržnictví	1	0	0
nedovolená výroba a držení	121	0	12
šíření toxikomanie	23	0	0
CELKEM	180	0	12

INCIDENCE problémových uživatelů pervitinu, případně ostatních stimulantů v České republice v roce 1997.

Celkový počet nově evidovaných problémových uživatelů v České republice za rok 1997 byl 3 132 osob.

Pervitin jako základní droga podle pohlaví:

Muži		Ženy		celkem osob	% všech uživatelů
počet	%	počet	%		
895	59,3	611	40,5	1510*	48,2

U 4 problémových uživatelů pervitinu není známo pohlaví.

Pervitin a ostatní stimulanty jako základní droga

a) podle regionu

Praha		Střední Čechy		Jižní Čechy		Západní Čechy		Severní Čechy		Východní Čechy		Jižní Morava		Severní Morava	
poč.	%	poč	%	poč	%	poč	%	poč	%	poč	%	poč	%	poč	%
254	16,5	120	7,8	110	7,1	130	8,4	316	20,5	86	5,6	157	10,2	367	23,8

celkový počet 1 540

b) podle věkových skupin

do 15		15 - 19		20 - 24		25 - 39		40 a více		neznámá	
1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997	1996	1997
36	14	755	822	379	439	198	183	10	12	43	70

c) podle průměrného věku problémových uživatelů

rok 1996				rok 1997			
počet		průměrný věk		počet		průměrný věk	
1383		20,8		1470		20,3	

jsou započteny pouze uživatelé, u kterých byl identifikován věk

d) podle věku jejího prvního použití

do 15		15 - 19		20 - 24		25 a víc		neznámý	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
99	6,4	995	64,6	189	12,3	73	4,8	184	11,9

e) podle způsobu aplikace

injekční			kouření			požití			čichání			jiný		
m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel
621	429	1054	23	15	38	49	26	78	163	124	287	50	33	83

celkem 1540 uživatelů, z toho 906 mužů, 630 žen. U 4 uživatelů není známo pohlaví.

f) podle důvodu návštěvy lékařského či kontaktního (L/K) centra

Sám, rodina		Z jiného L/K		Obvodní lékař		Lůž. zdr.zař.		Sociální služba		Soud, policie		Jiný důvod		Neznám	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
1001	65	62	4	73	4,7	68	4,4	30	2,0	32	2,1	142	9,2	132	8,6

celkem 1 540

g) podle typu zaměstnání

Pravidelné		Nezaměstnaný příležitostná práce		Student, žák		Jiná možnost		Neznámo	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
272	17,7	579	37,6	488	31,7	51	3,3	150	9,7

celkem 1 540

h) podle vzdělání

Základní		Střední bez maturity		Střední s maturitou		Vysokoškol.		Neznámo	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
809	53,2	345	22,4	173	11,2	6	0,4	197	12,8

i) podle frekvence užívání

1 x týdně či méně		2 -6 dní v týdnu		denně		Neužita minulý měsíc		Neznámo	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
347	22,5	548	35,6	315	20,5	55	3,6	257	17,9

celkem 1 540

Pervitin jako kombinace se základní drogou

KOMBINACE SE ZÁKLADNÍ DROGOU			
MUŽI	ŽENY	CELKEM	% z N = 3132
297	137	436*	13,9

* u dvou uživatelů kombinace pervitinu není uvedeno pohlaví

Pořadí oblíbenosti/dostupnosti drog v procentech

Pořadí	Droga včetně kombinace	Pořadí v oblíbenosti v roce 1996 / %	% uživatelů z N = 3 132
1.	pervitin	1 / 54,0	65,1

Intoxikace pervitinem

do 15			15 - 19			20 - 24			25 - 39			40 a více			neznámá		
m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel	m	ž	cel
-	2	2	36	24	60	31	11	42	29	10	39	-	1	1	-	-	0

celkem 147 případů z toho 99 mužů a 48 žen

Úmrtí v souvislosti s pervitinem je jeden případ, a to žena ve věku 25 - 39 let.

Literatura :

Výroční zpráva Národní protidrogové centrály za rok 1997

Epidemiologická studie Hygienické stanice hl.m. Prahy

MOŽNOSTI SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ V BOJI PROTI DROGÁM

Vorel F., Klír P., Bouška I.,

Úvod

Hlavním úkolem soudně lékařských oddělení je kromě jiného provádět pitvy náhlých a násilných úmrtí a poskytovat odborné podklady pro rozbor příčin smrti, chorobných změn příčin sebevražd, kvality poskytování léčebné péče a pod.

Dalším úkolem soudně lékařských oddělení je provádět toxikologická vyšetření u osob pitvaných na oddělení, případně další potřebná forenzní toxikologická vyšetření. Dle § 4 odst. 3 vyhlášky MZ č. 19/88 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví jsou na soudně lékařském oddělení povinně prováděny pitvy kromě jiného při náhlých úmrtích, jestliže při prohlídce mrtvého nebylo možno zjistit příčinu smrti a u osob zemřelých násilným úmrtím včetně sebevraždy. Dle § 115 tr. řádu musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána, pokud vznikne podezření, že smrt byla způsobena trestným činem.

Z uvedeného vyplývá, že prakticky všechny osoby, které zemrou v souvislosti s akutním požitím drogy, by měly být (a také v naprosté většině jsou) pitvány na soudně lékařských odděleních, neboť v těchto případech se prakticky vždy jedná o některou z výše uvedených eventualit. Pitvou a následnými vyšetřeními, především toxikologickým, je exaktně u všech těchto osob stanovena příčina smrti. Takto získané informace mohou být spolehlivým podkladem pro statistický rozbor úmrtí v souvislosti s požíváním drog v České republice a spoluvytvářet tak obraz následků zneužívání drog. V každém případě je nutné odmítnout názor, že jednotlivá soudně lékařská oddělení mají rozdílný diagnostický přístup, neboť systém školení soudních lékařů i forenzních toxikologů a skládání atestací probíhá jednotně v rámci IPVZ a pravidelná setkání několikrát za rok v rámci pracovních dnů názory na tuto problematiku sjednocují.

Současná situace

V současné době se shromažďují, případně mohou shromažďovat údaje z provedených pitev osob zemřelých v souvislosti s akutním požitím drog po dvou liniích:

1. Na základě provedené pitvy je pitvajícím lékařem povinen vyplnit a odeslat List o prohlídce mrtvého, kde vyplňuje pitevní diagnózu (základní onemocnění, komplikace, příčina smrti, vedlejší nález). Tento tiskopis slouží kromě jiného i pro statistické studie úmrtnosti a příčin úmrtí Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS). Problémem však je, že Listy o prohlídce mrtvého s pitevní diagnózou jsou odesílány bezprostředně po provedení pitvy a nemohou tedy zahrnovat i výsledek toxikologického vyšetření.
2. Všechna úmrtí v souvislosti s akutním požitím drog šetří Policie ČR. V případě, že podezření na požití drog vznikne až během pitvy, je lékař povinen pitvu přerušit a toto podezření oznámit policii, neboť požití drog vždy budí podezření, že smrt byla způsobena trestným činem (§ 6 odst. 4 vyhlášky MZ č. 19/88 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví) a policie by pak měla nařídit soudní pitvu dle § 115 tr. řádu. V případě, že takovou pitvu policie nenařizuje, vyžaduje zpravidla výpis z pitevního protokolu. Z tohoto vyplývá, že Policie ČR má touto cestou informace o všech osobách pitvaných v souvislosti s akutním požitím drogy.

Úskalí, sporné otázky, problémy

Pracovníkům soudního lékařství často není známo, že pitvaná osoba je osobou na drogách závislou. Proto není možné z údajů poskytovaných soudně lékařskými odděleními odvodit počty úmrtí toxikomanů, ale v případě, že je toxikologickým vyšetřením z pitevního materiálu prokázáno požití drogy, je možno uvažovat o tom, že jde o úmrtí v souvislosti s tímto požitím. Již samotná definice úmrtí v souvislosti s požitím drogy je obtížná. Samotný průkaz přítomnosti drogy v organismu zemřelého ještě neznamená, že tato droga měla či mohla mít vliv na úmrtí a že jde o drogovou závislost. Při průkazu drogy v organismu zemřelého je možné na základě dalších vyšetřených okolností usuzovat na jednu ze tří možností:

- a) požitá drogy je vlastní příčinou smrti, jedná se o otravu,
- b) droga mohla mít vliv na příčinu smrti násilné (utopení, zaviněná dopravní nehoda, pád z výše atd.),
- c) přítomnost drogy v organismu pravděpodobně na příčinu smrti vliv neměla (např. úmrtí spolujezdce při havárii osobního automobilu, náhlé úmrtí z chorobných příčin a pod.).

V některých případech může rozdělení do výše uvedených skupin podléhat subjektivnímu názoru.

Nepanuje ani jednotný názor na to, které látky zjištěné v organismu zemřelého by měly být považovány za drogy. Je zřejmé, že by sem měly patřit všechny omamné a psychotropní látky uvedené v Nařízení vlády č. 192/88 Sb., o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví. V tomto nařízení však nejsou uvedeny některé látky, které jsou zjevně látkami návykovými vedoucími často k úmrtí (ethanol, toluen, případně další rozpouštědla).

Některá soudně lékařská pracoviště byla kontaktována pracovníky hygienické služby s požadavky na sdělení informací o osobách zemřelých v souvislosti s požíváním drog. Tito pracovníci však nebyli schopni blíže definovat, co má být za úmrtí v souvislosti s požíváním drog považováno. Bez takové definice by poskytnuté údaje mohly být výrazně zavádějící. Navíc vyvstává otázka právní oprávněnosti k poskytnutí těchto údajů.

Připravenost forenzní toxikologie a možná řešení

Toxikologická analýza materiálu z živých i zemřelých osob a interpretace výsledků nejsou snadné a jakékoliv zjednodušování značně zkresluje statistické údaje. To se týká zejména interpretace nálezů metabolitů drog při jejich biotransformaci a rovněž určování limitních koncentrací prokazovaných látek. V této souvislosti je nutné připomenout, že stejně zkreslující údaje produkuje živelné používání imunochemických testů, jejichž pozitivní výsledky bez následné jednoznačné identifikace drogy je nutno považovat pouze za orientační.

Laboratoře forenzní toxikologie v rámci soudně lékařských oddělení jsou plně vybaveny erudovanými toxikology - zpravidla soudními znalci v tomto oboru. Tyto laboratoře jsou zapojeny do systému laboratorní kontroly v programu testů dovednosti pořádaného Národní referenční laboratoří forenzní toxikologie v Praze a jsou schopny provádět veškerá toxikologická vyšetření, a to jak materiálu získaného ze zemřelých, tak materiálu osob živých při podezření z ovlivnění drogou, ale i zadržného materiálu při podezření, že se jedná o drogu či její prekurzory. Taková vyšetření mají kromě plné reprodukovatelnosti výsledků tu nespornou výhodu, že toxikologické vyšetření je prováděno mimo rámec Policie ČR a nelze tedy uplatnit námitku z podjatosti pracovníků laboratoře často v současné době uplatňovanou obhájci v rámci trestního řízení.

Výbor Společnosti soudního lékařství a forenzní toxikologie České lékařské společnosti J.E. Purkyně vědom si důležitosti informací, které mohou soudně lékařská oddělení poskytovat, vyvolal jednání s vedením ÚZIS s tím, že potřebné údaje o počtu pitvaných osob zemřelých v souvislosti s akutním požitím drogy budou uváděny v rámci ročního výkazu práce soudně lékařských oddělení. Otázkou však zůstává, zda strukturování údajů bude vyhovovat i potřebám dalších subjektů boje proti drogám. Z výše uvedených důvodů se jeví jako vhodné rozdělit počty úmrtí podle jednotlivých skupin drog (heroin, jiné opiáty, budivé aminy, kokain, benzodiazepiny, halucinogeny, toluen a jiná rozpouštědla a další) do jednotlivých věkových tříd a stanovit příčinou souvislost mezi požitím drogy a úmrtím (otrava drogou, souvislost pravděpodobná, jiné).

Společnost soudního lékařství a forenzní toxikologie je jednoznačně připravena spolupracovat se všemi oficiálními subjekty boje proti drogám. Dosud však tuto společnost nikdo z oficiálních představitelů těchto subjektů nekontaktoval. Požadavky na soudně lékařskou službu na tomto poli je nutno jasně definovat.

Literatura:

Komorous J., Berzsi G.: České republika a drogy v roce 1996 z pohledu NPDC. Informační bulletin, NPDC Praha 1, 1997, s. 4-8.

Balíková M.: Programy profesního testování drogové abstinence. Soudní lékařství, 3, 1996, s. 27-30.

HISTORIZUJÍCÍ ÚVAHA A POHLED NA DROGOVOU ZÁVISLOST V ČESKÉ REPUBLICE III.

MUDr. René Grumlík, CSc.

Přibližně stejné pacienty co do příznakových komplexů je možné vidět v chorobopisech z doby první republiky. Mezi morfinisty se objevují kokainisté. Většinou se jedná o tzv. iatrogeně (způsobený lékařem) závislé na drogách, u nichž měla závislost ve svých počátcích indikované podávání opiátů. Z policejních záznamů v první republice se mluví už o organisovaných prodejích drog. Na psychiatrickém kongresu v Jeseníku v roce 1959 sdělil přednosta plzeňské psychiatrické kliniky profesor Vencovský, že zatímco na konci první republiky bylo u nás evidováno něco přes 250 na opiátech závislých, po roce 1945 to byli jen tři. Z toho dedukoval, že praktická aplikace našich zákonných opatření vedla takřka k úplné likvidaci opiátové toxikomanie a že ta není více pro Československou republiku sociálním ani zdravotním problémem. Makrostresová situace za války paradoxně dokázala zřejmě vyřešit problém.

Jenže promořenost populace sklony k toxikomanii je možné mít za konstantní a farmaceutický průmysl za vynalézavý. A tak, i když klasické medikamentózní drogy se u nás dostaly pod kontrolu a jejich abusus byl záležitostí jednotlivce obvykle z medicínské profese pocházejícího, objevily se v dalších letech jiné medikamenty s větší či menší toxikomanickou potenci

V padesátých letech nastala v Československu na drogové scéně éra **kombinovaných analgetik**, zcela běžných prostředků proti bolestem hlavy. Byla to tehdy droga všedního dne, snadno v lékárnách získatelná, enormně laciná. Zájem naší populace o tyto fenacetinové medikamenty byl stejný jako v Rakousku, Švýcarsku a Bavorsku. Poškození somatické účinnými látkami v těchto kombinacích se týkalo ledvin v podobě vleklého zánětu a krvetvorby, psychické se projevovalo jako vleklý emočně - hyperestetický syndrom se ztíženou koncentrací v myšlení, s pocity vnitřního napětí, únavnosti, neklidu a dráždivosti v nicotnostech. Komplex příznaků z vleklé intoxikace se velmi podobal neurasthenickému syndromu (souhrn duševních a tělesných příznaků) a s touto diagnózou se nemálo pacientů dostalo do lázeňské léčby s psychiatrickými indikacemi. Větší množství pacientů s neurasthenickými a intoxikačními pseudoneurasthenickými syndromy dovolilo v podmínkách lázeňského sanatoria jemnější diagnostiku. Spolu s Rubešem jsme tak došli na konci padesátých let k poznatkům u 8,57 % našich pacientů, příšlých s diagnózou neuróza, se jedná právě o pseudoneurasthenie při abuzu analgetik. Nejvíce jich bylo 36 - 50-letých, více bylo žen (60% proti 40% mužů). Nápadně častou byla profese prodavačky, snad pro četný pracovní kontakt s lidmi v době zbožího neustálého nedostatku. Ze 100 zkoumaných osob většinou s mnohaletým abuzem jich 13 přiznalo pravidelných nad 10 tablet denně, 19 osob do 10 denních tablet.

Poměrně poklidnou analgetickou éru, nicméně potutelnou a v drobných neštěstích jednotlivce a intimity jeho rodiny se odehrávající, prudkým nástupem vystřídala éra **budivých aminů**. Stalo se tak na počátku šedesátých let, kdy náš farmaceutický průmysl vypustil na trh anorekticky (látky potlačující chuť k jídlu) působící Fenmetrazin a Dexfenmetrazin.

Dodnes může být toto počínání považováno za velký hřích, protože už v době vypuštění u nás byly v odborné literatuře známy neblahé důsledky těchto medikamentů na psychické zdraví lidí. Německá spolková opiová úřadovna už v roce 1957 vydala zprávu, že abusus Pervitinu se nahrazuje abuzem Preludinu (v Německu vyrábění anorekticum). V zahraniční literatuře byly popisována čistě a přechodné po vysazení drogy psychotické stavy stejné jako psychotická onemocnění, dalším průběhem od endogenní schizofrenie neodlišené. Stejná pozorování jsme mohli zaznamenat i v naší klinické praxi. Je možné říct, že abusus

Fenmetrazinu nastartoval schizofrenní onemocnění do celoživotního jeho trvání. Jak nakonec zavedení Fenmetrazinu a Dexfenmetrazinu na náš trh dopadlo, to charakterizuje do černého humoru znějící poznání - zatímco v tehdejší západní Německu propadly tomuto druhu toxikomanie prostitutky, u nás tak dopadli hlavně naši lékaři.

V psychiatrických lůžkových zařízeních se u nás začali objevovat pacienti se zvláštními schizofrenními příznaky, které příčně schizofrenní byly, které však ostatními znaky schizofrenii neodpovídaly. Převažovaly tzv. akcesorní (přídavné) schizofrenní příznaky v podobě paranoidně - vyvyšných bludů a sluchových a taktilních (týkajících se hmatu) halucinací, to na úkor základních typických schizofrenních příznaků.

36-letá lékařka byla nalezena v noci, sedíc ve zuboženém stavu, špinavá se scházejícími horními řezáky na chodníku v přístavní čtvrti Bratislavy. Policistům tvrdila, že je vnučkou Chruščevovou, že ten jí na dálku přes její vysílačku dává příkazy. Vypracovala si bludně teorii o kobaltovém záření z jejího syna vycházejícím, které by ji mohlo usmrtit za příznaků crush syndromu (těžký stav vzniklý rozsáhlým rozdrčením kosterního svalstva) ve spánku, pokud by mu nečelila Fenmetrazinem. Cítila se být ohrožena také svými svršky a proto všechno šatstvo přechovávala ve vaně do vody namočené. Pokud si něco chtěla obléct, učinila tak po vysušení žehličkou. Po přijetí na kliniku setrvala na svých bludech a ukázala je v nesmírné jich barevnosti, zpestřené vedle sluchových i zrakovými halucinacemi. Nápadné bylo udávané scházení spánku, zatímco po přijetí pacienti prospávali dobu až 36 hodin v kuse. Po takovém vyspání býval pacient prost jakýchkoliv jen náznaků schizofrenního onemocnění, byl propuštěn a v první době působil lékařům překvapení, když se po pár dnech objevil v nouzové situaci se stejnými příznaky. Amentně - delirantní epizody (zmatenost - porucha vědomí s prudkým průběhem) byly spojeny s alkoholem.

Užívané dávky byly tehdy enormně vysoké, až i v množství 30 až 40 tablet denně. Denním zvykem u 43-letého lékaře bylo dopolední užití 15 tablet Fenmetrazinu, odpolední 4 až 8 tablet brzdícího Meprobramatu a 10 tablet Pentobarbitalu na noc. V průběhu dvou ze pěti hospitalizací byly u tohoto pacienta viděny všechny možné intoxikační psychotické stavy převážně delirantního vzhledu, i trvalá konsakovská psychóza s rozpadem osobnosti. Navíc si způsobil v těžkých intoxikacích zlomeninu lební báze pádem z okna a seriovou zlomeninu žeber při přejetí automobilem.

Ve fenmetrazinové době droga rychle pronikla na černý trh s dvaceti až třicetinasobnou cenou oproti ceně lékárenské. Administrativní restriktivní opatření v roce 1967 rázně ukončila tuto několik let trvající epizodu na drogové scéně a na jejím konci počátkem sedmdesátých let se do nesnází a potřeby urgentní psychiatrické hospitalizace ve spojitosti s Fenmetrazinem dostali ojedinele už jen lékaři. Po omezení prudce klesla expedice těchto medikamentů z krajských útvarů zásobování léčivy do terénu, přibližně na desetinu původního. Dalo se dedukovat, že celých devět desetin se dostávalo do neindikované preskripce a černý trh drogami.

V této době šedesátých let bylo v našich věznicích rozšířeno fetování drog. Z klinického hlediska šlo o zneužívání drog bez bližší charakteristiky. Uvěznění užívali cokoliv, co dokázalo jakkoliv pozměnit jejich duševní stav ať sedativa či stimulačně. Přednost dávali antiastmatikům. Je nabíledni, že drogy dokázaly vychýlit i tak značnou křehkost bytí v klidu ve vězeňském prostředí. Droga získala důležitou směnnou hodnotu, vytvořila se pestrá směsice slangových názvů, fetování nabylo znaků skupinového rituálu a kombinace drogových míchanic byly obdivuhodné. Pašování drog do věznic donutilo jejich personál k vyšší ostráživosti, byly však i informace o opatrování drog pro vězně vězeňským personálem, zainteresovaným finančně na plnění pracovních norem.

TRESTNÁ ČINNOST V NÁVAZNOSTI NA ZNEUŽÍVÁNÍ DROG

MUDr. René GRUMLÍK, CSc., Lucie KUBOVIČOVÁ

Poznatky ze soudně psychiatrické znalecké praxe vedou k představám, že koncem druhé poloviny století se ve větší míře k trestnímu stíhání dostávali převážně mladiství a mladí lidé ve věku 15 až 21 let. Zřejmě se tak stalo tehdy, kdy drogová scéna u nás stejně jako jinde na světě prolнула do mladých věkových částí populace a kdy orgánům činným v trestním řízení, bylo dáno za povinnost podílet se na programu proti šíření drog v republice.

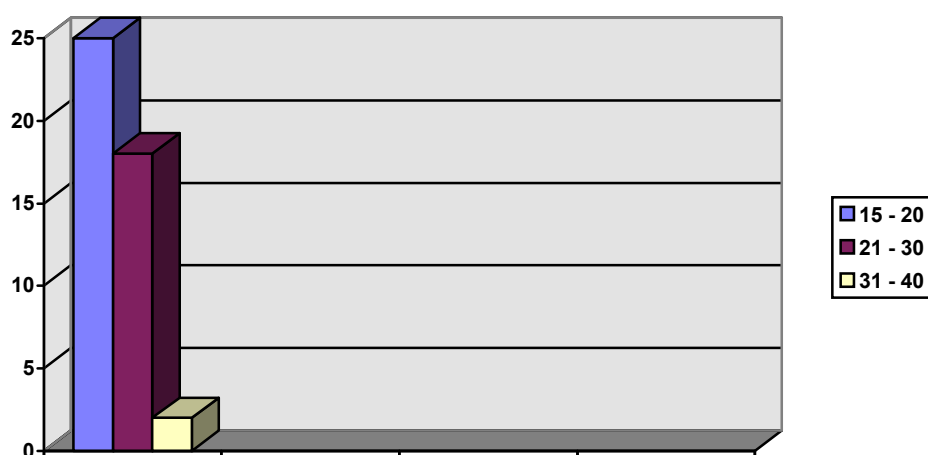
Policejní reference ukazuje na sedminásobný nárůst u nás skutků podle §§ 187 a 188 tr. z. v letech 1993 až 1996. Ostatní trestní činnost v souvislosti s drogami je popisovaná v poměrně malém počtu, z padesáti procent v majetkovém charakteru a jsou zmíněny i vraždy. Na této zprávě se zdá být alarmující zmíněný nárůst, ten však je kromě nepochybně rozbourené drogové scény dán také zvýšenou vůlí v preventivních aktivitách policie.

Z archivu expertiz jednoho znalce psychiatra vznikl soubor obviněných, u nichž byl diagnostikován klinicky registrovatelný zájem o drogy. Soubor čítá 45 zkoumaných. Vznikl z let 1988 až 1995 z území severní části Severomoravského kraje. Podle charakteristiky trestních činů se však až na vyjimečný případ vražedného usmrcení škrtidlem 14-letého pachatelem 17-letým v toluenové nafetovanosti obou nezdá, že by se jednalo o závažnou trestní činnost. U dvou dalších vražd sehrály drogy roli zcela nevýznamnou, oba pachatelé je zneužívali jen v rámci způsobů životního bytí. Převážně se jednalo o majetkovou trestní činnost (35%) a o trestní činy, spočívající v manipulacích s drogami (26,25%)

Charakteristika souboru:

E - 45 zkoumaných   38 mužů (84,44%)   7 žen (15,55%)

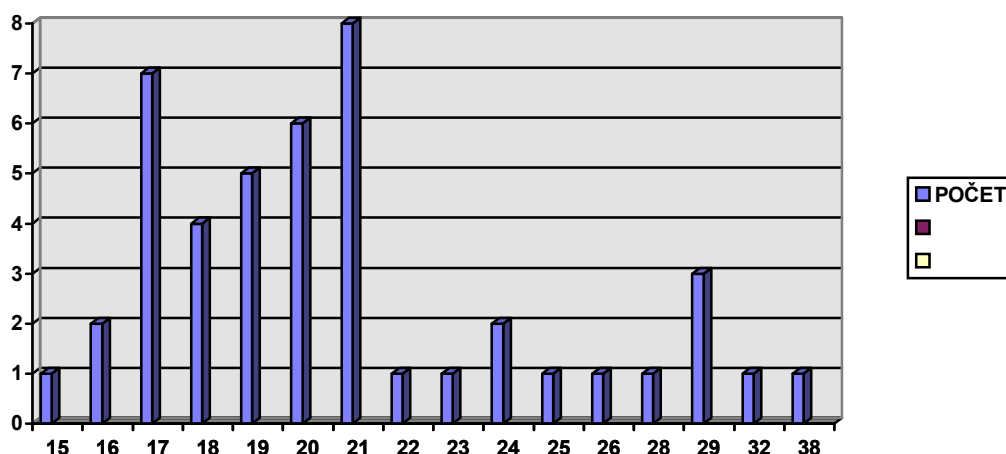
GRAF č. 1

Charakteristika souboru podle věku		
Věk	Počet	%
15-20	25	55,55
21-30	18	40,00
31-40	2	4,45

Podle věku jednotlivě:

G R A F č. 2

tabulka

věk	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	28	29	32	38
počet	1	2	7	4	5	6	8	1	1	2	1	1	1	3	1	1

Průměrný věk - 21,11 let, rozpětí 15 - 38 let.

Dospělí - 34 (75,55%), mladiství - 11 (24,45%).

Z toho romové dospělí - 4 (8,88%), mladiství - 3 (6,66%), celkem - 7 (15,55%).

Z tabulek vyplývá, že k trestnímu řízení v drogové kombinaci se dostávali převážně mladí lidé ve věku 15 až 21 let s nedobrym sociálním profilem (z dysfunkčních rodin, s neukončeným základním školním vzděláním, se ztroskotáním v učebním poměru, s kriminální anamnézou, s působením ve feťáckých partách).

Dříve trestaných 33 (73,33%), netrestaných 12 (26,67%).

Podle diagnostických závěrů:

DIAGNOSTICKÉ ZÁVĚRY	PODLE DIAG. ZÁVĚRŮ	
	POČET	%
bez duševní poruchy i choroby	26	57,77 %
sociopatie	11	24,44 %
psychopatie	6	13,33 %
slabomyslnost	1	2,22 %
organický psychosyndrom	1	2,22 %
zneužívání drog	39	86,66 %
závislost na droze	6	13,33 %
pod vlivem drogy při činu	14	31,11 %

Téměř u tří pětín posuzovaných nebyly nalezeny známky duševní poruchy nebo choroby a vztah k psychoaktivním látkám v mírách zneužívání bez toxikomanické závislosti představoval u nich jen součást identifikace s prostředím, v němž se pohybovali, tedy drogy byly součástí jejich názorového zaměření a bytí. Na stejné konto bylo u nich možné přičíst jejich trestní činnost. Téměř u dvou pětín se jednalo (vzhledem k věku a vývoji osobnosti) o specifickou poruchu osobnosti (vzhledem k věku s teprve vyvíjející se osobností) často teprve ve vývoji (podle ještě nedávné terminologie jde o psychopatii).

Výraznou je převaha zneužívajících drogu oproti závislým na ní. Malou validitu by přineslo popisování přímé účasti drogového ovlivnění na spáchání trestního činu. Detekce drogy v momentech činu je v praxi sotva možná a údaje později vyšetřovaných skýtávají obvykle velmi malou míru věrohodnosti. Prokázán byl (i když nikoliv s mírou absolutnosti) podíl těkavých látek u zmíněné vraždy 14-letého chlapce.

Jen v jednom případě posoudili znalci psychiatrii rozpoznávací a ovládací schopnosti pachatele jako vymizelé v souvislosti s těžkým traumatickým organickým psychosyndromem. V ostatních případech základní duševní stav nevedl ke stanovení změněných obou schopností. S ohledem na ovlivnění drogami, někdy v interakci s alkoholem, byly posouzeny ovládací schopnosti jako zmenšené (z velké většiny v míře nepodstatnosti). U čtyř posuzovaných byly konstatovány podstatně zmenšené schopnosti ovládnutí se před první dávkou drogy.

Podle charakteru trestní činnosti:

PODLE CHARAKTERU TRESTNÉ ČINNOSTI	POČET	%
kaptativní	28	35,0 %
ve spojení s výrobou a manipulováním s drogou	21	26,25 %
násilné a výtržnické	19	23,25 %
jiné (příživnictví, alimenty, maření a podobně)	12	15,0 %

45 obviněných v souboru bylo stíháno v osmdesáti různých paragrafech trestního zákona. Přes jednu třetinu celku představují kaptativní trestní činy, zaměřené převážně k získání finančních prostředků vůbec nebo i k opatření drogy. Je v tom počtu i jedna vykradená lékárna. Něco více než jedna čtvrtina trestných činů se týká manipulací s drogami, dealerství, výroby nebo šíření jich mezi vrstevníky. Násilné trestní činy byly převážně banálního vzhledu, na druhém pólu co do závažnosti stály tři vraždy. Dvakrát jejich motivace

byla loupežná a vyvěrala převážně ze sociopatického profilu pachatelovy osobnosti (18- a 21-letý Rom) a droga přitom sehrála roli zcela nevýznamnou. Ve třetím příběhu 17-letý adolescent usmrtil škrtidlem 14-letého pubescenta se sexuálně deviantní motivací, když oba po předcházející dobu celého dopoledne a velké části odpoledne fetovali toluen.

V rovině uvažování je možné se zabývat myšlenkou, že popsany soubor má regionální platnost a že jen naznačuje situaci v republice. Severomoravská populace v převážně průmyslové oblasti republiky žije v jiných parametrech než třeba metropolitní, kde situace na drogové scéně může vyhlížet hrozivěji. Stejně tak může mít soubor jen platnost časovou, když byl sestaven v době teprve rozjždějí se situace na drogové scéně do podoby zatím ještě netušené a kdy současně připravovaná legislativní opatření kolem drog zdaleka ještě nebyla na světě.

Použitá literatura:

R. Štablová, V. Černíková, Z Budina: Trendy drogové kriminality v České republice v letech 1993-1996

Bulletin NPDC 4/97, str. 35

„JANA“ ZATÍM ODOLÁVÁ, ALE CO OSTATNÍ...?

PaedDr. Zdena Kašparová

Příběh 17leté dívky, říkejme jí třeba Jana, je otřesným svědectvím situace mezi středoškolskou pražskou mládeží v současné době.

Rodiče „Jany“ mě požádali o schůzku, protože se obávali o osud a zdraví své dcery. Sešli jsme se společně s rodiči i s dívkou a já se seznámila s jejím problémem. Je natolik závažný a alarmující, že jsem se rozhodla seznámit s ním i ostatní rodiče dospívajících dětí.

Nechala jsem Janu vyprávět bez přerušování:

„Poprvé jsem se s drogama setkala ve škole. Byla jsem ve druhém ročníku a byla jsem v situaci, kdy jsem se měla rozhodnout, zda vyzkousím nabízené drogy. Odmítla jsem. Měla jsem okolo sebe pár přátel, kteří drogy taky odmítli. Právě díky jim a díky přísným podmínkám doma jsem odolala.

Uplynul rok a drogy bere skoro celá třída. Každé pondělí si v koutku vyhrazeném pro kuřáky, které zde vyhradila škola, vypráví spolužáci o prožitém víkendu na drogách, o svých pocitech, odvázanosti, o tom, jak byli sjetí. Já se s nimi nemám o čem bavit. Jsem mimo. Nic podobného jsem nezažila a oni mě vyčleňují z kolektivu. Nepatřím mezi ně a tolik bych chtěla. Přece kvůli tomu nemusím brát drogy. Nebo ano? Tuto situaci už nemůžu déle vydržet. Chci být v kolektivu, nechci vypadat jako puťka. Umím se taky bavit, ale nechci pod drogami. Nechci být drogou ovládaná, chci mít svůj rozum, své já. Přemýšlím, jak se z toho dostat. Dostávám se do deprese, nechce se mi do školy. Učitelé to přehlíží, musí o tom přece vědět, ale vidím jejich nezájem něco řešit. Rozhodla jsem se, že po dokončení této školy si zde dodělám maturitu, pak se naučím francouzsky a odjedu do Francie. Je to můj sen. Mám své cíle a plány, ale nemám se o tom s kým bavit – jen s rodiči. Potřebuji kamarádky, ale kde hledat ty, které drogy neberou. Zním jich jen velmi málo a to především mimo třídu.“

„Janě“ jsem její rozhodnutí chválila a přemýšleli jsme, co dál, aby se necítila tak osamělá a odstrčená. Samozřejmě, že jsme společně s rodiči nacházeli řešení, ale na Janě jsem viděla, že jí to neuspokojuje. Byla stále nejistá, jak bude žít v třídním kolektivu, zda psychicky vydrží nevíť drogu při takovém tlaku. Domluvili jsme se na další schůzce. To už přišla bez rodičů.

„Musím se přiznat, že v poslední době přemýšlím nad tím, co by se stalo, kdybych si vzala. Jednou bych mohla. Nikdo by to na mě nepoznal, ale dala jsem slib rodičům. Pořád doufám, že přísné podmínky, který u nás doma vládnu, se změní. Moje mamka se o mě hrozně bojí. Já jí to nevyčítám, chápu ji! Jen doufám, že jednou mi začne skutečně věřit, nemá důvod mě podezírat. a když ne, pak jednou...! Vzala bych si drogy na truc rodičům. Já vím, že by to nepomohlo, ale snad aspoň na chvíli bych na všechno zapomněla. Moc bych si přála, aby všichni na světě drogy vymazali ze svého života, abych mohla chodit na různé zábavy a nebála se, že bez drog nemohu patřit do společnosti, která sem chodí. Chtěla bych se bavit a nechci mít strach, že mě hned za rohem někdo přepadne, ale to se asi nestane.

Přála bych si, aby se mi splnil sen o Francii. Mám totiž takové velké přání. Chtěla bych navštívit Francii, poznat zemi i lidi, poznat Paříž. Nevím proč, ale něco mě tam strašně táhne. Francouzsky zatím neumím, ale chci se naučit. Věřím, že se mi to podaří.

Cítím se, jako bych nebyla normální, protože všichni okolo mě dělají věci úplně jinak než já.

Já teď nemyslím na nic jiného než na disko ..... Pořád ve mně leží ta atmosféra toho večera. Škoda jen, že jsem se nemohla bavit naplno. Škoda, že jsem tam nemohla jít se svolením rodičů. Víím, že to nebylo správné utéct z domova. Víím, že mě táta asi zachránil, když mě odtud násilím odvedl, nebyla jsem daleko od ..., ale naštěstí nic nebylo. V poslední době mám smíšené pocity.

Ani nevím, co mě to napadlo, ale najednou mi „to“ kamarád přinesl. V peněžence mám psaníčko a ani pořádně nevím, co je v něm za drogu. Víím jenom, že je to něco, po čem je dobrá

nálada – alespoň mi to kamarád říkal. Víím, že ho mám, že ho teď nepotřebuji, ale nevím, co bude za týden.

Opět jsme si dlouho povídali. „Jana“ se potřebovala svěřit. Domluvili jsme se na další schůzce. Zanedlouho večer doma zazvonil telefon. Byla to „Jana“. Rozhodným, tichým hlasem se mě zeptala, jestli mám čas, a požádala mě o radu ke svém rozhodnutí.

„Zrušila jsem přihlášku na nástavbu jen proto, že chci pryč od skupiny lidí, mezi kterými se teď nacházím. Nechci patřit k těm, pro něž je střed světa droga. Mám pocit, že je celý svět proti mně.

Doma se to pomaličku mění. Rodiče mi dávají více důvěry a také více volnosti. Jsem šťastná. Škoda, že to nejde urychlit. Ale víím, že vše potřebuje čas. Právě teď ležím a píšu vám dopis. Už ho po několikátý přepisují. Aspoň tu první část. Nakonec jsem se rozhodla, že Vám to všechno řeknu.

Nevím, proč jsem si řekla o to psaníčko a proč ho nosím pořád u sebe. Já se od těch lidí snažím víc a víc izolovat. Snažím se je brát jako součást svého života, ale snažím se k nim nepřidat. Opravdu. Chci, aby mi to někdo věřil.

Teď mě rodiče pustili na maturitní ples. Byla tam celá třída. Samozřejmě se pilo a bralo ještě něco dalšího ... V noci jsme šli ještě do jednoho podniku, ale já nechtěla, aby byli všichni opilí a sjetí. Řekla jsem jim, že s nimi půjdu pod podmínkou, že nebudou pít alkohol a brát drogy. Slíbili mi to. Kupodivu všichni chtěli, abych šla s nimi. Zpočátku se nikdo nebavil, kluci byli zamklí a mě to troch mrzelo. Na diskotéce jsme se chvíli rozhlíželi. Bylo tam málo lidí, malý prostor. Začali jsme objednávat písničky na přání a zábava se rozproudila. Nakonec jsem se perfektně bavila. Nikoho ani nenapadlo, že by měl „něco“ shánět. Všichni si myslí, že přestanou, jakmile budou chtít. Viděla jsem, jak se mýlí. Byla skvělá nálada, prostředí, v ten večer, v tu chvíli bych nic neměnila, kromě kamarádky, která se strašně opila. Strašně se smála a byla zlá. Ubližovala sama sobě, podceňovala se, říkala na sebe ošklivé věci, pořád mlela jednu větu dokola.

Domů jsem přišla ráno. Jsem vděčná rodičům, že mi dali důvěru. Já je nezklamala. Mám před nimi čisté svědomí, čisté svědomí mám také sama před sebou. Psaníčko jsem dala ... Nepotřebuji ho. Jsem přesvědčená, že tlaku spolužáků do konce školního roku odolám. Někteří mi řekli, že mi závidí moji pevnou vůli.

Ten večer jsem ještě více pochopila, jak pevnou vůli potřebují lidé, kteří se chtějí z vlivu drog dostat.“

Myslím, že příběh nepotřebuje další komentář. Kolik mladých lidí dnes může říci něco podobného? A co my, rodiče? Jsme schopni našim dětem tuto vůli pomoci vypěstovat. Myslím, že musíme začít každý u svých dětí.

Poděkování patří Janě a také jejím rodičům, kteří mi umožnili příběh publikovat. Když mi povolení dívali, jejich přáním bylo, aby tento příběh upozornil na problémy mladých lidí.

POHLED DO ZAHRANIČÍ

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

Šance pro děti narkomanek

V Hamburku vzrostl počet dětí, jejichž matky jsou závislé na drogách. Celkem se v tomto městě ročně narodí asi 150 dětí s drogovou závislostí. "Tendence je již asi deset let zřetelně vzrůstající," UVEDL vedoucí lékař Michael BENTFELD z altonské porodnice. Příčinou tohoto vývoje je podle názoru odborníků metadonový program. "Stále více drogově závislých žen zařazených do tohoto programu a konzumujících náhradní drogu metadon má odvahu přivést na svět dítě," konstatuje BENTFELD.

Každá těhotná žena má nárok na přijetí do metadonového programu, včetně poskytnutí psychosociální péče, např. v poradně "Palette". Novorozenci se podrobují až 8týdenní odvykací léčbě, neboť v průběhu těhotenství přijímají metadon prostřednictvím placenty. V prvních dvou týdnech života jsou děti značně neklidné, téměř nespí a postrádají pravidelný rytmus mezi spánkem a bděním. Odvykací léčba je jim ulehčována pomocí uklidňujících prostředků, např. barbiturátů a tepelné akupunktury. V těžších případech jsou aplikovány opiové kapky. Odvykací léčba údajně není pro děti bolestivá a nepředpokládají se zdravotní následky.

BENTFELD proto drogově závislým ženám doporučuje, aby místo odvykací léčby užívaly během těhotenství metadon. "Odvykací léčba znamená pro ženy silný stres, a to je pro dítě velmi škodlivé," tvrdí BENTFELD. Může také dojít k poškození plodu nebo předčasným porodům. Na rozdíl od jiných spolkových zemí mohou hamburské matky dostávat metadon déle než je obvyklá doba šesti týdnů po porodu.

(GALL, I. - SANDER, E.: Chance für die "Drogenbabys". Die Welt, 22.1.1998, č. 18, s. 8.)

Kontrolované zásilky drog v SRN

V roce 1997 kontrolovaly německé bezpečnostní orgány ve více než 160 případech ilegální transporty drog, včetně dalšího pohybu drog v cílových zemích. Podle vyjádření Celního kriminálního úřadu (ZKA) jsou "kontrolované zásilky mimořádně efektivní opatření" v boji proti mezinárodní drogové kriminalitě. Podobné operace jsou podle ZKA rutinní záležitostí při sledování letecké nákladní dopravy, letecké pošty a zásilek zprostředkovaných kurýrní službou.

Cílem tohoto opatření je snaha odhalit vlivné osoby z drogových kartelů, stojící v pozadí obchodních transakcí, a zjistit používané trasy distribuce drog. Jako právní podklad platí v SRN stejně jako ve většině ostatních zemí "Úmluva OSN o boji proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami" z roku 1988. Podle legislativních norem je možno takové operace realizovat pouze v případě, že proti pachatelům a předmětům trestného činu může být kdykoliv zakročeno a že kompetentní státní zástupce rozhodl o přípustnosti "kontrolované zásilky". Kromě toho musí s průjezdem kontrolované zásilky souhlasit tranzitní státy.

Podle údajů ZKA jsou velmi časté a úspěšné transporty drog z Německa, uskutečňované kurýry, kteří jsou ochotni spolupracovat. V těchto případech je však podle stanoviska vyšetřovatelů nezbytný doprovod kontrolované zásilky. Typickým příkladem často nebezpečné práce celníků je následující případ. Při kontrole tranzitních zavazadel na trase z Bogoty (Kolumbie) bylo na letišti ve Frankfurtu nad Mohanem objeveno 66 kg kokainu. Zavazadla měla být dopravena dvěma španělskými státními příslušníky do Barcelony. Po

dohodě se španělskými úřady přeprava drogy pokračovala pod dohledem dvou pracovníků ZKA. V Barceloně pak bylo zatčeno osm podezřelých, kterým byly v průběhu vyšetřování prokázány další transporty kokainu.

(SCHERER, P.: Zoll meldet neue Erfolge. Die Welt, 28.1.1998, č. 23, s. 2.)

Beztrestnost držení drogy snižuje preventivní účinek

Návrh hamburské senátorky Lore Maria PESCHEL-GUTZEITové (SPD) na liberalizaci Zákona o omamných prostředcích je podle názoru německé instituce DHS (Die Deutsche Hauptstelle gegen Suchtgefahren) v Hammu zaměřen nesprávným směrem. "Trend nekriminalizovat závislé osoby je sice správný, ale musí být stanoveny hranice," prohlásil představitel DHS Rolf HÜLLINGHORST. Bylo by absolutně nesprávné rušit restriktivní přístup k drogám v důsledku srovnání drogové závislosti se závislostí na alkoholu či nikotinu. Naopak by se měl zvýšit restriktivní přístup k alkoholu a nikotinu. "Není humánní prodlužovat nemoc tím, že se závislé osobě usnadní přístup k droze," uvedl HÜLLINGHORST. Snižování trestů za drogové delikty automaticky nepovede ke zjednodušení drogové situace.

(Strafffreiheit bei Drogenbesitz senkt präventive Wirkung. Die Welt, 12.2.1998, č. 36, s. 8.)

Francie

Studie zdůrazňují mnohá nebezpečí spojená s konzumací ecstasy

I když je ecstasy ve Francii stále vyhledávána pro své povzbuzující účinky, pověst o její neškodnosti je však vážně zpochybněna výsledky studií, z nichž jedna byla zpracována v Paříži a v Lille Výzkumným ústavem pro masový výskyt závislosti na lécích (Institut de recherche en épidémiologie de la pharmacodépendance - IREP) a druhá v Bordeaux Výborem pro výzkum a informace týkající se drog (Comité d'étude et d'information sur la drugue - CEID).

Obě studie zkoumají návyky a způsob života konzumentů ecstasy kontaktovaných v nočních podnicích, na oficiálních nebo divokých techno-party, festivalech, v barech a v "přílehlých" čtvrtích. V pařížské oblasti a v lillské aglomeraci byly analyzovány 163 dotazníky a v departementu Gironde se studie zabývala 134 konzumenty.

Výsledky se nejprve shodují v definování skupiny konzumentů ecstasy. Jedná se o mladé osoby, v dobré sociální situaci, které připomínají spíše konzumenty kanabisových drog než evidované toxikomany, kteří vyžadují lékařskou péči. Jejich průměrný věk je 26,5 let; převládají svobodní muži s vysokoškolským vzděláním.

Naprostá většina konzumentů ecstasy má již zkušenosti s jinými povolenými nebo nepovolenými látkami, zvláště kanabisovými drogami (87 %), alkoholem (57 %), LSD (49 %), kokainem (48 %), heroinem (36,6 %), halucinogenními houbami (15,7 %), psychotropními léky (14 %) a amfetaminy (11,9 %).

Konzumace ecstasy byla dlouho spojována především s hnutím "techno". V rozporu s tímto logickým předpokladem však byla podle průzkumu první dávka ecstasy většinou konzumována na soukromé oslavě, neboť 75 % konzumentů se s ecstasy setkalo poprvé mimo techno-party. V rámci kolektivního zasvěcení mezi známými nebo blízkými přáteli je ecstasy

velmi často nabízena zdarma. Podle průzkumu 26 % mladých konzumentů konzumuje ecstasy dvakrát až třikrát měsíčně a 21,5 % čtyřikrát za měsíc.

Odborníci konstatovali, že značný počet konzumentů přešel od sváteční a společenské konzumace ke konzumaci individuální, což je krok směrem k toxikomanii. Téměř 15 % konzumentů požívá ecstasy ve velké míře.

Ecstasy není téměř nikdy konzumována samostatně, ale vždy ve spojení s jinými látkami. Účinky ecstasy posiluje kokain a metamfetamin, obávané příznaky odeznívání opojení minimalizují kanabisové drogy, heroin a alkohol, zážitky spojené s konzumací ecstasy transformuje LSD. Po euforii, empatii a tělesné pohodě v důsledku konzumace ecstasy následuje celá řada druhotných účinků. Dvě třetiny konzumentů např. upozorňují na zdravotní a nebo psychické problémy. Přerušeni konzumace často vede k více nebo méně vážným depresivním stavům, podle individuálního zdravotního stavu jednotlivce. Kromě záchvatů tísně, úzkosti a nespavosti se mohou projevit závažnější symptomy, jako výpadky paměti, stavy zastřeného vědomí a poruchy osobnosti. Byly rovněž zaznamenány další příznaky, jako je drastická ztráta na váze a zažívací problémy.

I když není jasné, zda tyto zdravotní komplikace souvisí výhradně s konzumací ecstasy nebo jsou důsledkem konzumace drogových směsí, potvrzují naléhavost a nezbytnost provádění preventivních akcí. V současnosti některé společnosti jako Techno-Plus působí na místech konzumace ecstasy, kde provádějí analýzu nabízených drog a konzumentům radí pít hodně, ale v malých množstvích, jíst během "odeznívání" opojení vitamínové přípravky, vyhýbat se řízení motorového vozidla apod. Jejich prospekty připomínají, že ecstasy je přísně "kontraindikována" v případě srdečních potíží, epilepsie, psychických potíží, nedostatečné činnosti ledvin, astmatu, diabetu nebo astenie (celková tělesná slabost) a že její konzumace je od 31. prosince 1970 zakázána zákonem o omamných prostředcích. Na francouzský drogový trh mají být v budoucnosti uvedeny nové syntetické drogy, počínaje velmi obávaným halucinogenem DOB (di-metoxy-brom-amfetamin).

(FOLLÉA, L.: Des études soulignent les multiples dangers de la consommation d'ecstasy. Le Monde, 17.2.1998, s. 1.)

Výzva k legalizaci drog ve Francii

"Chci extázi" bylo uvedeno na letácích, které byly rozdávány v září 1997 v Paříži při demonstraci proti uzavření pěti diskoték. Nyní se musí zodpovídat před soudem autor letáků, prezident organizace proti AIDS "Act-Up" Filip MANGEOT a státní zastupitelství požaduje jeho odsouzení k pokutě 30 000 FRF. Ve Francii je totiž zlehčování a navádění ke konzumaci omamných látek trestné (zákon o veřejném zdraví, článek L630). "Act-Up" se pokouší již delší dobu vyvolat ve Francii diskusi o legalizaci konzumace omamných látek.

V den zahájení procesu uveřejnil "Act-Up" v deníku "Le Mond" výzvu, ve které se požaduje "konec mlčení o konzumaci omamných látek". Výzvu podepsalo 111 osob, mj. mnoho známých filmařů, herců, fotografů, žurnalistů, lékařů a umělců, kteří připouštějí, že ve svém životě konzumovali drogy. "Jsem si vědom, že vzhledem k tomuto prohlášení musím počítat s právními důsledky a přijímám toto riziko," uvádí se v textu výzvy.

"Kultura tolerance", před kterou varovala nedávno zveřejněná výroční zpráva Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek OSN (INCB - International Narcotics Control Board), získává ve Francii stále více stoupců. Socialistická vláda je zatím nejednotná. Ministryně spravedlnosti GUIGOUová ve svém rozhovoru pro televizní stanici TF 1 konstatovala: "Není žádné neštěstí vykouřit jednu marihuanovou cigaretu, pokud se to nestane návykem." Ministryně pro životní prostředí Voynetová v rozhovoru pro týdeník

"Charlie Hebdo" uvedla, že se přimlouvá za legalizaci marihuany. Ministryně školství ROYALová naopak varovala před banalizací zákazů a litovala, že intelektuálové neposkytnou dezorientované mládeži žádný pozitivní cíl.

Podporu výzvě vyjádřil i bývalý socialistický ministr kultury LANG: "Tím, že naše společnost považuje přiznání ke konzumaci za trestný čin, potlačuje svobodu názoru a zabraňuje diskusi o tomto důležitém tématu." Mezi 111 signatáři se nachází mnoho LANGových známých a přátel, např. bývalý ředitel pařížské opery Pierre BERGÉ nebo bývalý předseda spolku "Lékaři bez hranic" Rony BRAUMAN. Rovněž německý poslanec Evropského parlamentu Daniel COHN-BENDIT a mluvčí francouzských Zelených Alain LIPIETZ se k výzvě připojili.

("In diesem oder jenem Augenblick" Rauschgift konsumiert. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 27.2.1998, č. 49, s. 8; Neue Drogendebatte in Frankreich. Neue Zürcher Zeitung, 27.2.1998, č. 48, s. 2.)

USA

Drogová prevence na Internetu

Na Internetu se na adrese: www.jointtogether.org. nacházejí informace o vedení boje proti drogám a alkoholu. "Join Together", nadace se sídlem v Bostonu, má sice jen 25 spolupracovníků, ale udržuje kontakt s přibližně 3000 organizacemi a spolky v USA, které bojují proti zneužívání omamných látek. "Join Together" se svými aktuálními poznatky informuje o finančních zdrojích pro nejrůznější koncepce prevence a terapie a působí jako burza kontaktů.

Ředitel David ROSENBLOOM vysvětluje koncepci činnosti nadace následovně: "Dovozy drog nelze zabránit. Proto je nutno snížit poptávku." Nadace "Join Together" zahájila svou činnost před šesti lety. "Musíme prolomit izolaci osob, které potřebují pomoc při zbavování se drogové závislosti," tvrdí ROSENBLOOM. Pro občanské iniciativy nebo svépomocné skupiny je obtížné sledovat změny zákonných norem na federální nebo státní úrovni a samostatně získávat přehled o pomocných programech nebo možnostech získání finančních příspěvků. "Join Together" má každoročně k dispozici 2 mil. USD, z nichž větší část je určena na krytí personálních výdajů. Přibližně 350 000 DEM ročně je vydáno za Internet.

O nadaci "Join Together" se zajímají i němečtí politikové. Pověřenec spolkové vlády pro drogové záležitosti Eduard LINTNER (CSU) se při návštěvě v Bostonu o tento projekt velmi zajímal. Podle jeho názoru by bylo možno v rámci nějaké německé nadace vybudovat srovnatelný informační systém. Možným provozovatelem systému by mohla být iniciativa "Život bez závislosti", v níž se angažují jak zástupci hospodářství a vědy, tak odborníci na boj proti drogám. V souvislosti s německou diskusí o volném vydávání drog LINTNER zdůraznil, že Američané chtějí trvat na trestnosti konzumace drog. "V USA existuje široký souhlas společnosti s názorem, že drogy by měly zůstat nelegální a jejich zneužívání by mělo být trestné," uvádí ROSENBLOOM.

(FIETZ, M.: Drogenprävention im Internet. Die Welt, 16.1.1998, č. 13, s. 5.)

KNIHOVNIČKA

Miloš Vaněček, Národní protidrogová centrála

Sám sebou 1 - 5

Zdena Kašparová, Tomáš Houška a kolektiv

Sada pěti učebnic s protidrogovou tematikou Sám sebou pro druhý stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií, v současné době jediných publikací pro primární protidrogovou prevenci, které jsou metodicky zpracované a určené žákům ZŠ, studentům středních škol a odborných učilišť. Výhodou učebních textů je pracovní charakter a hravé nenásilné zpracování jednotlivých témat.

Obsah učebnic je rozdělen na čtyři části - první dvě obsahují informace o drogách a jsou tu také uvedené úkoly, které problematiku zařazují do širších souvislostí (dějepis, zeměpis, biologie, chemie). Třetí část je zaměřená na sociální hry a činnosti, které vedou k aktivnímu sociálnímu učení, vytváření postojů a sociálně-komunikativních dovedností. Čtvrtá část je věnována spíše introvertně zaměřeným cvičením podporujícím rozvoj samostatné osobnosti žáků a také tu jsou uvedena cvičení relaxační, hathajóga, cvičení odvozená od autogenního tréninku i některá cvičení na rozvoj koncentrace žáků. Jednotlivé kapitoly učebnice jsou určeny pro použití při různých vyučovacích předmětech: témata učebnice tak prolínají všemi vyučovacími předměty a nacházejí mnoho interdisciplinárních souvislostí.

K učebnicím existuje společný metodický průvodce, který je užitečnou pomůckou pro učitele realizující program z učebnic.

Tyto učebnice vznikly na popud MŠMT ČR a ve spolupráci s občanským sdružením FIT IN Rodiče proti drogám. Mezi jejich recenzenty a poradci autorů při vzniku učebnic byli pedagogové, speciální pedagogové, psychologové, psychiatři i policisté. Některé texty vytvářeli přímo žáci a některá témata byla se žáky konzultována. Učebnice byly již ověřovány na mnoha ZŠ a osmiletých gymnáziích v ČR.

Učebnicím byla udělena schvalovací doložka MŠMT ČR.

Z recenzního posudku prim. MUDr. Jana Cimického, CSc. citujeme:

„Autoři nevtíravým a neautoritativním způsobem ukazují, jak lze proniknout do hloubky dětského vnímání, jak navázat kontakt a působit pozitivně, mnohem úspěšněji a cíleněji než jinou obvyklou a edukativní metodou. Pokládám tento učební text za vlašťovku, přilétající na poslední chvíli, neboť lavina drog a komplikací, vznikajících při jejich abusu, se nejen řítí, ale už ji nikdo nezastaví. Proto je taková učebnice nezbytná a domnívám se, že by měla být k dispozici co nejdříve.“

„Text má velkou výhodu a přednost před ostatními „naučnými“ texty tohoto druhu - je totiž zároveň výchovný, nabízí několik konkrétních možností, jak skutečně lze s adolescenty pracovat a nenásilně jim předkládat přijatelný obraz drogového světa. Domnívám se, že způsob hry, aktivního zapojení a spoluúčasti do výuky je nesmírný pozitivní vklad předložených učebních textů.

Obrovskou výhodou je posloupnost textů, kde je možné vytvářet vazby a stimulovat zájem, který nebude pouhou zvědavostí, ale jakýmsi probuzením profesionality vzdělaného člověka, toužícího poznat skutečnou pravdu. To je jistě i zájem školy: Naučit analyzovat a uvažovat, skládat a pronikat do složitých souvislostí.

Z dlouholeté profese psychiatra a zároveň i ze zkušenosti práce s dospívajícími musím podtrhnout důraz na aktivitu her, psychodramatických etud, kde je obrovská šance zaujmout a nabídnout krátkodobý a někdy i dlouhodobý životní program.

Naše pracoviště je připraveno vyzkoušet tyto texty i u osob, které se již dostanou do drogové závislosti. Jsem totiž přesvědčen o tom, že tyto texty mají návodnou cenu nejen jako validní prevence, ale mohou se s úspěchem používat i v naší denní terapii.“

*Chcete-li s protidrogovou prevencí začít vážně i na Vaší škole, případně máte-li zájem o pomoc při zpracování **Minimálního preventivního programu na škole** můžete požadovat informace na adrese autorů: PaedDr. Zdenka Kašparová, tel./zázn.: 02 / 55 87 33 nebo na adrese nakladatele, kde si můžete učebnice objednat:*

PaedDr. Tomáš Houška, Gymnázium Bud'ánka, tel.: 02/ 547672

BLUDNÝ KRUH TOXIKOMANIÍ

Prof. MUDr. Peter Višňovský, Mgr. Ilona Bečková

(cca 120 stran, cca 90,-Kč), publikace bude vydána ve 2. pololetí 1998

Osnova publikace:

1. Úvod

Proč publikace vznikla ?

2. Bludný kruh - začátek, průběh, léčba

a) Jak vzniká bludný kruh ?

Pojmy - (toxikomanie, droga, závislost a další)

b) Kruh se uzavírá

Návyk, závislost, odvykací stavy

c) Společnost se brání

Historie a současnost kontroly výroby a zneužívání drog, současná legislativa

d) Těžká cesta zpátky

Léčba a prevence

3. Jednotlivé skupiny látek vyvolávajících závislost

a) Opiáty a další látky tlumící bolest

Přírodní a syntetické opiáty, srovnání účinků a nebezpečí, jiná analgetika z hlediska závislostního potenciálu

b) volně prodejná analgetika

c) látky tlumící centrální nervový systém

Barbituráty, benzodiazepiny, jiná anxiolitika (meprobramat, guajakuran a další)

d) látky stimulující centrální nervový systém

amfetaminy, kanabis, halucinogeny

e) vdechování omamných látek

Toluen a jiná organická rozpouštědla

f) Alkohol

Akutní otrava alkoholem, chronický alkoholismus

g) Tabák

Tabakismus, jiná nebezpečí kouření

4. Závěr

Publikace je určena mládeži od 12 let, studentům středních a vysokých škol, jejich pedagogickým pracovníkům, ale i pracovníkům správních orgánů a zdravotních zařízení, kteří se podílejí na boji proti drogové závislosti.

Případné objednávky na adrese : E.I.A., Ekonomická a informační agentura, Resslova 601, 500 02 Hradec Králové, tel. 049/613920

UN INFO 98

United Nations Information Centre Prague

Panská 5, 110 00 Prague 1, Czech Republic
Tel.: (+420 2) 2421 10 49, Fax: (+420 2) 2422 5425,
e-mail: unicprg@unicprague.cz, http://www.unicprague.cz

UNIC/31/98
25 June 1998, No. of pages: 3

Svět proti drogám

ZÁVĚRY ZVLÁŠTNÍHO ZASEDÁNÍ VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ O SPOLEČNÉM BOJI PROTI CELOSVĚTOVÉ PROBLEMATICE DROG

Členské státy Organizace spojených národů se zavázaly, že do roku 2008 radikálně sníží nabídku a poptávku po ilegálních drogách pomocí cíleného úsilí o omezení poptávky, výroby psychotropních látek a úniků prekurzorů z legálního trhu.

Tento závazek byl učiněn na závěr 20. zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN věnovaného celosvětové problematice drog (8. – 10. června). Členské státy zde přijaly Politickou deklaraci, Deklarace o základních principech snižování poptávky po drogách a rezoluce o opatřeních na posílení mezinárodní spolupráce v boji proti drogám. Jedná se o první mezinárodní dohody, jejichž jediným cílem je zabývat se individuálními a kolektivními dopady zneužívání drog.

Vedle snižování nabídky a poptávky po drogách vyzývá Politická deklarace členské státy k řadě kroků směřujících ke zvýšení kontroly světové drogové situace.

Zvláštní zasedání, nazývané také „drogový summit“, bylo svoláno za účelem zmapování mezinárodní drogové situaci a vytvoření dlouhodobě efektivní strategie pro příští století, založené na vyváženém postupu při omezování poptávky a nabídky. Valné shromáždění se soustředilo na následující zásadní otázky drogové problematiky: *eliminace pěstování ilegálních plodin a alternativní rozvoj; stimulační látky amfetaminového typu (ATS); chemické prekurzory; praní špinavých peněz; spolupráce v oblasti práva.*

Nevyhlašujeme novou 'vátku drogám'. Ve skutečnosti jsme nikdy takovou válku nevedli. Mezinárodní společenství by se dalo lépe přirovnat k lékaři tváří v tvář smrtelné chorobě. Je to prosté – drogy zabíjejí lidi. Naší zodpovědností je pomoci hledat lék. Přijetím Politické deklarace a akčních plánů jsme učinili další krok na cestě ke světu bez drog.,,

Pino Arlacchi,

výkonný ředitel Programu OSN pro mezinárodní kontrolu drog (UNDCP)

DO ROKU 2003 BY ČLENSKÉ STÁTY MĚLY:

- ◆ zavést nové či důkladnější protidrogové strategie a programy;
- ◆ zavést či posílit státní legislativní opatření a programy na boj proti ilegální výrobě, obchodu a zneužívání stimulačních látek amfetaminového typu (ATS) a jejich prekurzorů;
- ◆ přijmout státní legislativní programy a opatření na zamezení praní špinavých peněz; a
- ◆ posílit multilaterální, regionální a bilaterální spolupráci soudních orgánů a orgánů pro vynutitelnost zákonů v otázkách jednání vůči organizacím podílejícím se na drogové zločinnosti.

Do roku 2008

se členské státy zavázaly, že:

- ◆ eliminují nebo alespoň značně sníží výrobu a obchod s psychotropními látkami a unikání prekurzorů z legálního trhu;
- ◆ dosáhnou podstatných a prokazatelných výsledků v omezování poptávky; a
- ◆ dosáhnou podstatných a prokazatelných výsledků ve omezování ilegálního pěstování koky, marihuany a opia.

Přijaté dokumenty

V **Politické deklaraci** státy přislíbily, že do roku 2008 podstatně a prokazatelně sníží poptávku. Dále se zavázaly, že do roku 2003 zavedou nové nebo rozšířené strategie na snížení poptávky po drogách a zahájí programy ve spolupráci s veřejným zdravotnictvím, se správou sociálního zabezpečení a s orgány zajišťujícími vynutitelnost zákonů. Dále se státy rozhodly zaměřit se na snižování poptávky prostřednictvím práce s mládeží, jejího vzdělávání, poskytování informací a preventivních opatření.

Státy dále slíbily, že do roku 2003 zavedou nebo posílí národní legislativní programy na podporu Akčního plánu pro boj s nezákonnou výrobou, obchodem a konzumací látek ATS, který byl přijat na zvláštním zasedání. Do roku 2008 státy přislíbily eliminovat nebo podstatně snížit výrobu a obchod s psychotropními látkami, včetně syntetických drog, a zabránit únikům prekurzorů z legálního trhu.

Podle Deklarace by do roku 2003 měly státy, které tak ještě neučinily, zavést legislativní opatření a programy proti praní špinavých peněz v souladu s příslušnými ustanoveními Úmluvy OSN o zákazu nezákonného obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. Dále

se státy zavázaly, že budou úzce spolupracovat s UNDCP (Program OSN pro mezinárodní kontrolu drog) při realizaci strategií na eliminaci či podstatné omezení ilegálního pěstování koky, marihuany a opia do roku 2008. V Deklaraci jsou členské státy vyzývány, aby do roku 2003 učinily revize a zdokonalily uplatňování multilaterální, regionální, subregionální a bilaterální spolupráce soudních orgánů a orgánů zajišťujících vynutitelnost zákonů v jednání vůči organizacím podílejícím se na trestné činnosti v souvislosti s drogami.

Státy, které tak dosud neučinily, byly vyzvány, aby se připojily ke třem existujícím mezinárodním úmluvám o drogové kontrole a plně uplatňovaly jejich ustanovení. Dále státy potvrdily svou podporu OSN a orgánům OSN pro kontrolu drog, zejména Komisi pro omamné látky, a zavázaly se napomáhat fungování těchto orgánů.

Deklarace o základních principech snižování poptávky po drogách má čtyři části: problém, závazek, základní principy a výzva k přijetí vlastních kroků. Příloha Deklarace obsahuje dodatečné informace a materiály

pro vlády, které zvažují zavedení strategií státní drogové kontroly.

Státy v Deklaraci slibují, že budou průběžně financovat programy na snižování poptávky, které přispějí k omezení problémů ve zdravotnictví, zlepšení zdraví a blahobytu jednotlivců, podpoří sociální a ekonomickou integraci a rodinný systém a posílí lokální bezpečnost. Zavazují se podporovat mezuregionální a mezinárodní spolupráci v otázkách kontroly nabídky a omezení poptávky po drogách. Státy se rovněž zavázaly k přijetí opatření na omezení poptávky po drogách podle Úmluvy z roku 1988.

Podle Deklarace by měly programy na omezení poptávky po drogách vycházet z pravidelných průzkumů všech faktorů zneužívání drog a problémů s tím spojených v rámci dané populace. Úsilí o snížení poptávky by mělo být součástí širší sociální a zdravotní politiky a preventivních vzdělávacích programů. Programy na omezení poptávky by se měly vztahovat jak na potřeby celé populace tak na specifické skupiny, se zvláštním zaměřením na mládež. K programům by měli mít přístup zejména nejvíce ohrožení jedinci bez rozdílu pohlaví, kultury a vzdělání. Státy by měly zajistit, aby v rámci jejich systémů trestního soudnictví byla závislým poskytována lékařská, rehabilitační a vzdělávací pomoc.

Rezoluce o opatřeních na posílení mezinárodní spolupráce v boji proti drogám obsahuje Akční plán boje proti ilegální výrobě, obchodu a zneužívání látek ATS a jejich prekurzorů (část A); opatření na kontrolu prekurzorů (část B); opatření na podporu soudní spolupráce (část C); dokument o boji proti praní špinavých peněz (část D); a akční plán mezinárodní spolupráce v otázkách eliminaci pěstování ilegálních plodin a alternativního rozvoje (část E).

Akční plán týkající se látek ATS má následujících pět částí: zvýšení obecné informovanosti o problematice látek ATS; omezení poptávky; poskytování přesných

informací; omezení nabídky; posílení systému kontroly látek ATS.

Plán vyzývá, aby mezinárodní společenství věnovalo této otázce větší pozornost a aby se látky ATS staly pravidelným tématem na pořadu jednání Komise pro omamné látky. Kroky ze strany státu by měly být doprovázeny aktivitami soukromého sektoru a nevládních organizací s cílem zvýšit obecnou informovanost o problematice látek ATS. Státy byly rovněž vyzvány k řadě kroků v souvislosti se sociálními, ekonomickými, zdravotními a kulturními aspekty zneužívání látek ATS.

Dokument se zastává využívání moderní technologie, jako např. Internet, na vzdělávací a výcvikové účely. Státy by měly prostřednictvím moderní sdělovací technologie rozšiřovat informovanost o nepříznivých zdravotních, sociálních a ekonomických dopadech zneužívání látek ATS. V rámci základních strategií pro kontrolu nabídky látek ATS je třeba zejména důkladně sledovat jejich přepravu a obchod, eliminovat ilegální výrobu a předcházet únikům laboratorního vybavení a prekurzorů. Unikání látek ATS z legálního mezinárodního trhu do ilegální sítě lze předcházet pouze za předpokladu těsné meziresortní spolupráce.

Část B rezoluce - věnovaná kontrole prekurzorů - obsahuje tyto tři části: opatření, která by předcházela ilegální výrobě, dovozu, vývozu, obchodu a distribuci prekurzorů používaných při výrobě narkotik a psychotropních látek; směřování k úplnější mezinárodní spolupráci při kontrole chemických prekurzorů; náhradní chemikálie (chemikálie schopné nahradit ilegální látky v procesu výroby).

Podle rezoluce by státy měly vytvořit legislativní základnu, která by umožnila monitorovat pohyb prekurzorů. V zájmu zavedení funkčního systému kontroly je nutné, aby státy určily zodpovědné orgány a jejich specifické role a aby mezi jednotlivými státy probíhala výměna informací. Ve spolupráci

s mezinárodními a regionálními orgány a soukromým sektorem by měly státy zdokonalit mechanismy a postupy monitorování obchodu s prekurzory. Kroky na omezení dostupnosti prekurzorů překupníkům drog a snahy odhalovat pokusy o jejich získávání musí být jednotnější a lépe zorganizované ze strany státu. Ve spolupráci s chemickým průmyslem by státy měly provádět kontrolní opatření a tak předcházet únikům chemikálií uvedených na seznamu látek pod zvláštním dohledem z legálního trhu do ilegální sítě obchodu s drogami.

V části C rezoluce - věnované **opatřením na podporu soudní spolupráce** - se státům doporučuje učinit kroky v sedmi oblastech: extradice (vydávání stíhaných osob); vzájemná právní pomoc; převod soudních řízení; další formy spolupráce a výcviku; dohled na propuštěné vězně; námořní pašeráctví; doprovodná opatření.

Státy jsou vyzývány, aby v rámci svých legislativ usnadnily procedury vydávání stíhaných osob uvnitř státu i vydávání svých občanů stíhaných pro závažné trestné činy spojené s drogami do zahraničí. Státům se doporučuje, aby ustavily orgán, který by zodpovídal za podávání a vyřizování žádostí o vzájemnou právní pomoc. Rezoluce dále žádá, aby státy zvážily možnost uzavřít smlouvy s jinými státy s podobnými právními systémy o převodech soudních řízení v trestních záležitostech a o rozšíření programů na výměnu pracovníků z oblasti vynutitelnosti zákonů. Dále se doporučuje, aby státy upravily svou legislativu, postupy a procedury tak, aby umožňovaly dohled nad propuštěnými vězni jak na státní tak na mezinárodní úrovni.

V části D - věnované **boji proti praní špinavých peněz** - Valné shromáždění naléhavě žádá státy, aby zaváděly ustanovení proti praní špinavých peněz Úmluvy z roku 1988 a aby se řídily dalšími příslušnými mezinárodními dohodami. V této souvislosti vyzývá rezoluce jednotlivé státy, aby vytvořily

legislativní rámec pro kriminalizaci praní špinavých peněz a tím umožnily prevenci, vyšetřování a soudní stíhání v souvislosti s touto trestnou činností. Státy by měly dále zavést takový finanční a regulační režim, který by zamezil přístup do státních a mezinárodních finančních systémů zločinným organizacím a jedincům.

Část E - Akční plán mezinárodní spolupráce při eliminaci pěstování ilegálních plodin a alternativním rozvoji - obsahuje šest částí: potřeba vyváženého přístupu v otázkách vysokého množství ilegálně pěstovaných plodin; posílení mezinárodní spolupráce na programech alternativního rozvoje; nové a lepší pojetí alternativního rozvoje; rozšíření monitorování, hodnocení a výměny informací; potřeba vynucování zákonů v souvislosti s pěstováním ilegálních plodin; a další podrobnosti.

Plán doporučuje státům, v nichž se pěstují ilegální plodiny, aby vytvořily národní strategie na omezení a eliminaci nezákonného pěstování s vytyčením konkrétních cílů. Státy by dále měly zavádět národní plány alternativního rozvoje, ustavovat odpovědné instituce a vytvářet odpovídající právní, ekonomickou a sociální strukturu. Vzájemnou spoluprací by státy měly zabraňovat tomu, aby se pěstování ilegálních plodin pouze přesouvalo z jedné oblasti, regionu či země do jiné. Státy, v nichž se pěstují ilegální plodiny, jsou žádány, aby programy alternativního rozvoje doprovázely opatřeními represivních orgánů.

Mezinárodní společenství a OSN, zejména UNDCP, by měly poskytovat finanční a technickou pomoc na programy alternativního rozvoje. OSN a finanční instituce by měly spolupracovat a společně podporovat rozvoj zemědělských oblastí postižených pěstováním ilegálních plodin.

* * * * *

Více informací:
Michal Broža, Informační centrum OSN v Praze
tel: (02) 2421 1049, e-mail: michb@unicprague.cz